

Litera 13

revistă manifest

**Marin Preda despre violență,
război, despre ură**
Pagina 21

Litera 13

Cuprins

Hugo MĂRĂCINEANU	Învățătura de minte Elisabeta Dobre a lansat <i>Povestea unei vieți</i> Bogdan Boeru și romanul <i>Șapte sute șaptezeci</i> Virgil Andronescu la Festivalul Internațional al Cărții <i>Axis Libri</i> Galați Lansarea volumului De la cronică muzicală la critică literară de Dumitru Anghel
Mihai VINTILĂ Valentin POPA Nelu IVAN Hristo BOEV	Ultima metaforă a unui crez Vasile Băncilă în regimul comunist (Partea II) Primul Război Mondial în imagini Numai prin sărbătoarea cărților bune, în traducere, putem să sporim și nivelul literaturii noastre
George APOSTOIU Paula GURĂU	Antologiile revistei Cultura La noi, la Brăila Nevoia de zâmbet <i>Tren printre zodii</i> de Florea BURTAN
Dumitru ANGHEL a.g.secară	Renăscând <i>Câmpia primordială</i> CULTURA
ROC Mihai VINTILĂ Teo CABEL George APOSTOIU Hugo MĂRĂCINEANU	Abandon - fragment Abandon - romanul abandonării iluziilor, dorințelor și adevărului Poezii Marin Preda despre violență, război, despre ură Un album cât o țară!
Mihai VINTILĂ	Semnal Salonul Național de Plastică Mică Brăila ediția a XX-a 2019 – albumul -

Redacția

Strada Principală nr.2, comuna Siliștea, județul Brăila
office@infoest.ro

Redactor șef : Mihai Vintilă

Secretar: Alexandrina Iordache

Rubrici: Dumitru Anghel (membru U.S.R.), Hugo Mărcineanu (membru U.A.P.), Alexandru Halupa,
Lucia Pătrașcu, A.G. Secară (membru U.S.R.), Virgil Andronescu, prof. Nicolae V. Sălcioara, Zeno Halupa.

Revista este publicată de Editura InfoEST

ISSN 2393 – 1248 | ISSN-L 2393 – 1248

Abonamentul costă 50 de lei / 5 numere. Apare trimestrial.
13 iulie 2019 – 12 octombrie 2019

În perioada 2015-2017 dramaturgul Ion Bălan (1934-2017) a fost director onorific.

Hugo MĂRĂCINEANU

Învățătura de minte

Dacă n-ar fi existat arta cineva ar fi trebuit să-l inventeze pe artist că numai așa s-a generat mișcarea spre absolut a omului.

Taina e singurul adevăr ce îl ghidează pe artist, din ea el ne relevă tainele noastre și pentru aceasta nu există nici-o răsplată decât satisfacția; pentru cel ce face efort fizic răsplata pentru sudoarea sa poate fi materială dar pentru cel ce muncește cu sufletul, cel ce se roade până la piele n-avem nici-o răsplată că nimeni nu poate răsplăti consumul de viață. Și ce-i mai trist e că lumea răsplătește artizanii, truditorii, dar cei ce ard ori se tem, ori ceea ce înțeleg e prea puțin ca măcar să le accepte existența încă îi punem la zid pe oratori.

Aviz iubitorilor de arginți și puteri, biserica nu te spală de păcate, ea doar te ajută să ți le recunoști, că Mântuitorul a murit pentru iubire. Noi și azi murim pentru bani și-i avertizez pe cei ce se pitesc după cuvinte că filosofia este cuvânt de învățatură dar fă-o și învățatură de minte că numai de curgi pe cărările vieții rămâi rătăcit în afară a crea ce ți s-a dat și nu speră că moartea este începutul a altceva așa cum nașterea este începutul a ceva să-i zicem viață că și în viață până ai suit în consecință ai horbocăit în haos și neputințe.

Sosim de nicăieri și plecăm niciunde în această pauză de eternitate și ni se scurge viața pe care Dumnezeu ne-a dat-o iar Lucifer ne-a pus la muncă, uite de ce înțeleptul ar fi exclamat "să ne ferească Dumnezeu de mânia poporului că de prostia lui sântem sătui" și oricât de fardată ți-e realitatea și oglinda te minte așa față-n față că dacă ții să afli adevărul compară-te cu ce ar trebui să ai în suflet.

Nu uitați, nu există copie fidelă dar imitatorii sunt o droaie deci poartă-ți și umbra cu cinstea care ți s-ar cuveni că nu ea e partea ta întunecată, ea doar te urmează și, dacă știi, vrei și poți, ea îți pune în valoare partea luminoasă iar de nu mai faci nici umbră pământului înseamnă că ai dispărut nu că ești un învingător deci umbra ta conturează cât tine.

Ce bine ar fi dacă ai conștientiza că nu doar munca l-a făcut pe om ci mai ales truda sa interioară și că e bine să n-ai nimic că ori ești sănătos tun ori sărac lipit dar, în mod cert, n-ai nici-o grijă dar să nu te încrezi că foamea e un sfetnic bun și că e creatoare că asta o susține doar ghiftuiții.

Nu uita nici-o clipă că cine își hrănește doar trupul riscă să devină obez, că doar cel ce își hrănește și sufletul caută drumul spre nemurire, că toți circulăm pe axa timpului din originea zero și tindem spre infinit dar nu știm dacă cu plus sau cu minus.

În lumea noastră a putea este a vrea dar să vrei și să poți fără să știi, este o mare capcană, să știi, să vrei dar să nu poți ori nu ești liber ori ești un schilod dar e și mai grav să știi, să poți dar să nu vrei că ești leneș și mare încăpățânat ori cel mai mare egoist, că a ști, a avea, a putea este triumghiul divin al luptătorului și e păcat că-i înlocuit de toți cu cercul sufocant al lui a avea. EU SĂ AM.

Gândește de trei ori și pronunță-te doar o dată dar și atunci să lași loc și pentru alții, uite de ce eu nu pot să cred în zicala brăileană că dacă îi faci cuiva un bine să-i scoți și un ochi să te țină minte, și azi zicala-i bună, ori nimeni n-o aplică pentru că n-am văzut chiori pe stradă și zic că, la cât de bine ne merge, ar trebui să te împiedici de ei la tot pasul!

Elisabeta Dobre a lansat *Povestea unei vieți*

La Biblioteca Județeană Panait Istrati Brăila a avut loc vineri, 12 aprilie 2019, lansarea volumului *Povestea unei vieți* de Elisabeta Dobre apărut la editura InfoEST din Siliștea, jud. Brăila. Au prezentat Vergil Matei și Mihai Vintilă. Moderator a fost dr. Eduard Claudiu Brăileanu iar fotografiile au fost făcute de Nicu Iorga.

Bogdan Boeru și romanul *Șapte sute șaptezeci*

La Biblioteca Județeană Panait Istrati Brăila a avut loc vineri, 19 aprilie 2019, lansarea volumului *Șapte sute șaptezeci* de Bogdan Boeru apărut la editura Exponto din Constanța. A prezentat Mihai Vintilă iar moderator a fost dr. Eduard Claudiu Brăileanu. La eveniment a fost prezent și Hristo Boev editorul volumului în limba bulgară. Fotografiile au fost realizate de Nicu Iorga.

Virgil Andronescu la Festivalul Internațional al Cărții Axis Libri Galați

În perioada 5-9 iunie 2019, Biblioteca Județeană V.A. Urechia din Galați împreună cu alte instituții locale a organizat Festivalul Internațional al Cărții *AXIS LIBRI*. În acest cadru colegul nostru Virgil Andronescu a lansat volumul *Necropsie lirică* apărut la editura Proilavia din Brăila și a vorbit și despre revista noastră. O mențiune specială se cuvine a face și pentru A.G.Secară, unul dintre cei care au dus greul acestui festival.

Lansarea volumului *De la cronică muzicală la critică literară* de Dumitru Anghel

La Biblioteca Județeană *Panaït Istrati* din Brăila a avut loc miercuri, 8 mai 2019, lansarea volumului OPERA OMNIA *De la cronică muzicală la critică literară* - publicistică și eseuri contemporane de Dumitru Anghel.

Au prezentat scriitorii Viorel Coman, Gheorghe Lupașcu, Lucia Pătrașcu și prof. Vasile Ioan Zbarcea. A moderat evenimentul Dragoș Adrian Neagu, directorul instituției gazdă.

Dumitru Anghel este critic literar și muzical, membru al Uniunii Scriitorilor din România Filiala Sud-Est și unul din suporterii neobosiți ai Brăilei literare.

Prezintă:
Viorel COMAN
Gheorghe LUPAȘCU
Lucia PĂTRAȘCU
Vasile Ioan ZBARCEA

Moderator:
Dragoș Adrian NEAGU

Miercuri, 8 mai 2019, ora 17⁰⁰

Sala Fănuș Neagu, etajul al III-lea,
Biblioteca Județeană *Panaït Istrati*, Piața Poligon nr. 4, Brăila

Ultima metaforă a unui crez

Cartelul metaforelor își încetează apariția. Revista buzoiană, creație a lui Marin Ifrim, dispăre imediat după plecarea la cer a celui care i-a pus bazele și care îi era conducător.

Ultimul număr, intitulat excelent *Ultima Metaforă*, conține mai multe evocări ale prietenilor literari pe care i-a avut Marin Ifrim și desigur informații ample despre cel dispărut.

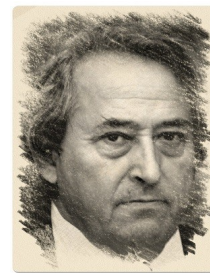
Cartelul Metaforelor a fost o ușă deschisă pentru membrii Mișcării *Litera 13* care și-au publicat de-a lungul timpului creațiile în paginile sale. Pentru noi a fost o punte de legătură cu Buzăul, cu literatura locală și, nu în ultimul rând, cu oamenii din spatele revistei.

Litera 13 nu va uita ce a făcut Marin Ifrim pentru brăileni și nici deschiderea și ajutorul de care a beneficiat și pentru care îi va fi veșnic recunoscătoare și *Cartelului metaforelor*. (M.V.)

Vasile Băncilă în regimul comunist

(Partea a-II-a)

Valentin POPA

În prima parte a acestui articol (vezi *Litera 13*, an V, nr 18, 2019), am demonstrat, pe baza documentelor din arhivele securității (C.N.S.A.S.), că necazurile filozofului născut la Brăila au început în primăvara anului 1945 când s-a înființat Comisiunea pentru epurarea aparatului de stat, ce avea drept obligații să depisteze pe cei care au activat în mișcarea legionară sau au servit doar aparatul de stat antonescian, pentru a fi eliminați. Concluzia finală i-a fost favorabilă filozofului, dar, în 1948, când s-a declanșat revoluția culturală, filozoful, profesor la Liceul *Mihai Viteazul* din capitală, a fost destituit din învățământ, cu 10 ani înainte de împlinirea vârstei de pensionare, și lăsat fără venituri. Din acest moment a început și supravegherea sistematică a casei Băncilă, situată pe Str. Cerceluș, nr. 73 (zona Dristor), de către agenții securității.

Informatorii care semnează cu nume de cod note informative pe baza unor observații externe declară că Vasile Băncilă este o persoană retrasă, cu puține relații cu vecinii, care stă mai mult în casă, din pricina stării de sănătate șubrede. Se consemnează totuși o oarecare apropiere cu fostul general, Berdan Gheorghe, de pe aceeași stradă: Cerceluș.

Informații mai valoroase pentru organele de supraveghere se obțineau prin utilizarea unor informatori ce aveau acces la observație internă, adică erau primiți ca prieteni sau cunoștințe de încredere în locuința filozofului. Un astfel de informator, care semna cu numele de cod Argus, îi fusese elev la liceul *Mihai Viteazul* și făcuse câțiva ani de închisoare probabil pentru activitatea sa în *Frățiile de cruce*, ca și fiul filozofului, Ioan Băncilă.

O notă din 22.08.1960 relatează despre prima vizită a agentului Argus la domiciliul filozofului. Îi comunică acestuia că a făcut 10 ani de închisoare și că a trecut și pe la penitenciarul din Pitești. Băncilă se vedea oarecum documentat asupra *evenimentelor de la Pitești* și l-a întrebat pe sursă: *Ai stat la Pitești în timpul grozăviilor?* Sursa i-a răspuns afirmativ și, la cererea profesorului, i-a relatat câteva din grozăviile demascărilor din camera 1. Băncilă apoi a întrebat dacă aceste monstruoșități rafinate nu cumva îi erau sugerate de către adevărații inițiatori ai demascărilor: comuniștii și cei de la interne, pentru că el nu crede că Țurcanu și ai săi ar fi

putut imagina asemenea bestialități. Totuși sursa i-a dat ca exemple de *inițiativă în sadisme* a oamenilor lui Țurcanu, pe Sarbatii Gheorghe. Continuându-și *discursul*, Băncilă afirmă mai departe că este un *paradox* pentru el că *oamenii care se conduc după o filozofie atât de simplă – marxism – pot fi în anumite domenii atât de perfizi și rafinați*. Sursa i-a amintit că totdeauna politica a fost așa, relatându-i toamna anului 1939 când guvernul lui Carol II a executat, în masă, fără judecată pe legionari. Băncilă a răspuns că atunci cei ce au acționat au fost *iudeo-francmasonii* pentru distrugerea legionarilor în primul rând și apoi pentru a ataca religia. Acum, spune Băncilă, rușii sunt cei care vor să ne distrugă religia și neamul pentru că le stăm ca un cui în spate. Documentează el apoi această afirmație printr-un citat din lucrarea unui istoric rus care se întreabă *cum de au apărut și mai stau românii acolo?* Revenind la discuția inițială, după această digresiune, Băncilă conchide că *ororile de la Pitești și Gherla* au fost inițiate de comuniști, prin Țurcanu, și după ce s-au servit de el, văzându-se că se compromit, l-au executat, implicând în proces și diferite persoane din securitate, pentru a salva aparențele. Cu mult interes a întrebat Băncilă pe sursă ce știe de Nichifor Crainic. Sursa i-a răspuns voalat că nu se vorbește prea frumos în lumea legionară despre Crainic. Băncilă i-a spus sursei că tot ce se aude sunt zvonuri ciuntite și exagerate apoi, partea pozitivă a atitudinii lui Crainic nefiind relatată din rea credință. Apoi Băncilă continuă că a fost la el un fost deținut legionar (care ar fi murit între timp); acesta i-a relatat fidel purtarea lui Crainic, ce nu avea nimic compromișător în ea. Amintindu-și din trecut, Băncilă îi povestește că, prin 1938, a scris la *Gândirea*, alături de Crainic, dar, după conflictul dintre Crainic și *Căpitan* (așa-i spune Băncilă lui Codreanu) el nu a mai scris și-i pare rău. A mai scris el (Băncilă) un articol după moartea *Căpitanului* și cu asta a încheiat definitiv cariere de scriitor. A făcut aprecieri frumoase la adresa lui Crainic ca om, filozof și poet. Băncilă a fost foarte bucuros când sursa i-a spus că Nichifor Crainic a reînceput

poezia la Aiud și că această poezie a lui este apreciată chiar de legionari. Venind vorba de poezia scrisă în închisoare, Băncilă spune că: acolo sunt multe talente tinere și chiar *bătrâne*. Astfel el relatează că Aurelian Benteoiu, fost coleg de facultate (mai mare puțin), a realizat versuri de valoare în închisoare. Într-o discuție despre poezie, între legionari, este imposibil de a se evita evocarea lui Radu Gyr. Astfel Băncilă relatează că Gyr a fost condamnat la moarte, în 1959, pentru o poezie, dar nu ar fi fost executat. Mai relatează apoi că Gyr, făcând poezii în închisoare, acestea ieșeau afară și cei noi arestați veneau cu ele în închisoare așa de schimbate că autorul nu le mai cunoștea.

În general sursele de informații ale lui Băncilă erau trecute sub o discreție – tăcere și relatate în așa mod că era riscant pentru sursă de a întreba asupra lor.

Venind vorba despre profesorul Claudian, profesor de matematici al sursei și coleg de cancelarie cu Băncilă, acesta l-a caracterizat ca fiind grosolan, fricos și poltron, care ține mai mult cu Occidentul, cu care are și legături sufletești. De aceea nici nu a putut avansa mai mult decât *adjunct*, profesor sau director sau altă funcție. Despre fratele lui Claudian, Cezar Coșniță, Băncilă afirmă că a fost legionar. (C.N.S.A.S, Arhiva Fond Informativ, Dosar I 163503, fila 4).

Discuția se deplasează apoi pe tărâm mistico-filozofic, pasiunea profesorului. În primul rând este atacată problema creștinismului și a dușmanilor săi. Astfel Băncilă consideră că inamicul principal este *mozaismul* care a căutat și caută prin toate mijloacele să-l distrugă pe Cristos. Sunt sigur, spune Băncilă, că *porcăriile alea*, fasciculele antireligioase, care au apărut traduse din limba rusă, sunt scrise de *jidani* cu nume rusec și chiar dacă autorii ar fi ruși, au în spate pe evrei.

O altă lovitură pe care *iudeo-francmasoneria* o dă creștinismului și naționalismului este crearea de secte religioase din sânul creștinismului și contra creștinismului. Sursa l-a întrebat pe profesor ce părere are despre niște autori francezi care au scris despre Cristos, ca Guigneberg, Shure, Renan ș.a.m.d. Băncilă a sărit în sus ca ars și a rugat pe sursă să nu citească aceste cărți pentru că atât autorii lor sunt necredincioși, cât și cărțile în sine îndeamnă la necredință prin rațiunea cu care sunt împănate. Pe primul, Guigneberg, Băncilă l-a cunoscut la Paris prin '27-'29 și singurul lucru care i-a plăcut la acesta a fost că era un mare antisemit militant.

După părerea lui Băncilă, evreii nu au creat nimic în cultura universală și Bergson, care a fost evreu, s-a apropiat sufletește și ideologicește foarte mult de creștinism, că biserica catolică i-ar fi acordat chiar *botezul credinței*.

Băncilă regretă că filozoful Bergson nu s-a botezat la creștinism în mod ritual creștin, că ar fi fost un eveniment de seamă în istoria filozofiei.

Profesorul, făcând și unele aprecieri personale, relatează că ar mai fi cerut părerea și la anumiți preoți, dintre care unii legionari.

Discuția a ajuns la divergențele dintre diversele biserici ale religiei creștine. Cu toată critica aspră pe care o făcea catolicismului și protestantismului, Băncilă își arăta dorința fierbinte ca aceste biserici să se unească mai mult împotriva dușmanului și marelui pericol comun – comunismul. *Mai bine să fii musulman decât comunist*, spune la un moment dat Băncilă. După terminarea acestui *simpozion* filozofico-religios au început iar discuții asupra cunoștințelor comune. Astfel, sursa i-a spus cu multă mâhnire lui Băncilă că un fost elev al său, Ludu Alexandru, a murit de T.B.C. la Aiud, cu convingeri ateiste. Băncilă s-a închinat și a zis *Dumnezeu să-l ierte* că a fost totuși un băiat bun în liceu. O altă cunoștință comună a fost Vâlcovici Victor, despre care Băncilă confirmă că ar fi fost legionar. Au vorbit apoi în legătură cu profesorul Octav Onicescu, fost legionar, prieten bun cu răposatul filozof, Nae Ionescu. Pe vremuri, Onicescu scria la *Gândirea* unde colabora și Băncilă. Din auzite se cunosc foarte bine.

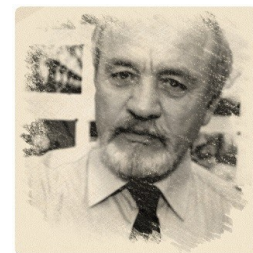
La sfârșitul discuției, Băncilă îl sfătuește pe fostul său elev, sursa Argus, să mai treacă pe la el, deoarece conversația i-a făcut bine. L-a sfătuit în legătură cu traseul pe care ar fi bine să-l urmeze pentru a evita agenții de pe stradă.

Locotenentul major, Pavel Alexandru, care se ocupa de agentul Argus, notează în completare: *Legionarul Băncilă Vasile este tatăl legionarului Băncilă Ioan, fost șef al grupului 11 F.D.C. (Frățiile de Cruce, n.n. V. P.) Brăila, asupra căruia organele noastre deschid dosar de urmărire informativă.* (Ibid., fila 7)

Într-o altă notă informativă, datată 31 august 1960, informatorul Argus relatează despre faptul că întâlnindu-se cu Vasile Băncilă în stația tramvaiului 19 de pe Dristor, acesta i-a spus: *Bine că te văd că nu știam cum să dau de dumneata. Te rog să nu mai vii un timp pe la mine, pentru că am primit o vizită de la securitate; agentul respectiv s-a interesat de băiatul meu și sunt pus sub urmărire. Casa este urmărită și să nu ai vreo neplăcere din cauza asta. Băncilă a mai spus că agentul de securitate, civil, este un fost elev, absolvent al Liceului Mihai Viteazul. Băncilă l-a recunoscut la față, neștiind însă cum îl cheamă. Înainte de a veni la el acasă, securistul a fost și a cerut relații prin vecini. Sursa aducând vorba despre Octav Onicescu, Băncilă l-a sfătuit să meargă la el, să-i spună tot (adică faptul că a fost închis ca legionar – sursa) și să-i mai spună că el, Băncilă, a îndrumat pe sursă să-l viziteze pe Onicescu. Băncilă afirmă că a vorbit cu Onicescu numai o dată (Când? Nu a spus) dar crede că va putea face ceva.*

Venind tramvaiul 19, Băncilă a plecat spre centru. Avea figura cam neliniștită și era neabărbierit, fapt neobișnuit după câte știe sursa. (Ibid., fila 8). (va urma)

Primul Război Mondial în imagini

Nelu IVAN

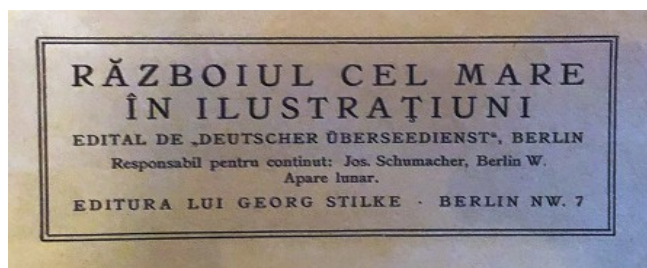
Primul Război Mondial s-a numit și *Războiul cel Mare*. A fost primul conflict militar de dimensiuni mondiale. S-a declanșat în Europa la 28 iulie 1914 și s-a terminat pe 11 noiembrie 1918. La el au participat peste 70 de milioane de oameni, militari și civili, din care peste 16 milioane au murit.

Declanșarea războiului a fost provocată de asasinare arhiducelui Franz Ferdinand moștenitor al tronului Imperiului Austro-Ungar de către naționalistul Gavrilo Princip în Sarajevo la 28 iunie 1914. După această crimă, în câteva săptămâni, marile puteri erau în război iar conflictul se răspândea în toată lumea.

Această scurtă introducere are ca scop punerea în temă cu ceea ce urmează să vă prezint.

Am în colecția mea o serie de reviste de propagandă scoase la începutul războiului de către germani în mai multe limbi de circulație internațională. Intitulată *Războiul cel Mare în ilustrațiuni* revista a fost editată de *Deutscher Überseedienst Transocean GmbH* Berlin W. Responsabil pentru conținut a fost Jos Schumacher, Berlin W. de la editura *Georg Stilke* cu sediul în Berlin Nw 7. Au fost tipărite 15 numere doar în timpul în care Germania și forțele sale aliate păreau câștigătoarele războiului și aveau inițiativa pe fronturi.

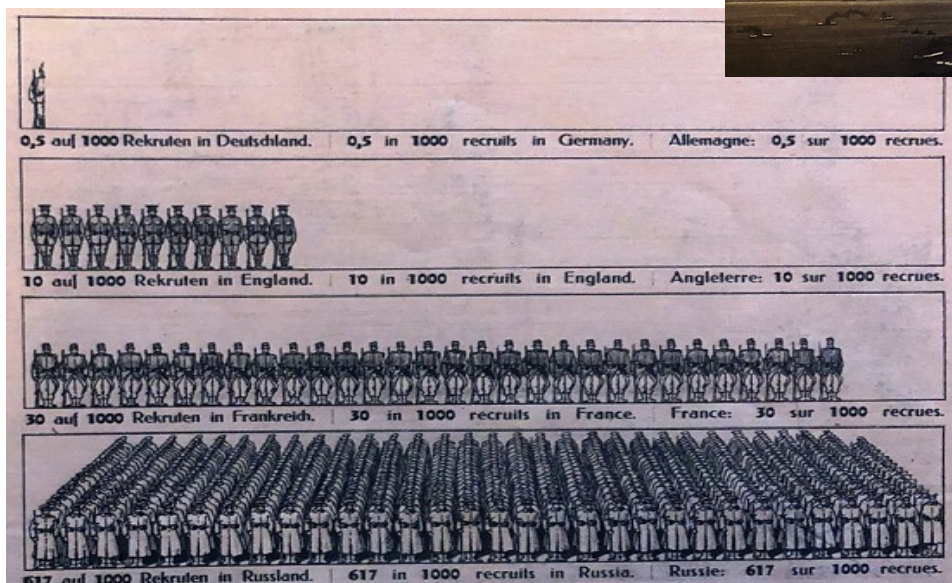
Sunt traduse în 7 limbi, traducerile fiind sub fiecare ilustrație. Acestea reprezintă imagini legate de personalități ale războiului, flotă, armamentul din dotare, deplasările armatei, prezența *Crucii Roșii*. Imaginile sunt din diferite țări. Când *Puterile Centrale* au început să piardă s-a încetat apariția revistei. Imaginile alăturate sunt reproduse din diferite numere ale revistei.

Ar fi de remarcat un moment de propagandă legat de numărul știutorilor de carte din fiecare armată. Aici germanii doreau să arate superioritatea soldatului german și credința lor că această superioritate în pregătire le va asigura victoria. Am reprodus fragmentul polemic așa cum apare el în revistă.

Cum se falsifică faptele: Ziarul „Lokal-Anzeiger” din 7. 2. 1915 publicase ilustrația de mai sus cu titlul: „Un milițian „iscusit” ajută camarazilor săi să scrie scrisorile lor. Ziarul „The Globe” din New York, din 27. 2. 1915 publică aceeași ilustrație cu textul următor: „Mulți milițieni germani nu știu să scrie așa că pușinii oameni cu carte din companie sunt însărcinați să scrie familiilor tovarășilor lor. Ilustrația noastră arată unul din acești „scriitori” lângă măsuta sa, în Polonia.” Față de acest fals e folositor să facem o comparație între analfabetismul diferitelor armate. (Tabelele geografico-statistice ale lui Hübner 1914.)

0,5	la	1000	Recruți	în	Germania
10	„	„	„	„	Anglia
30	„	„	„	„	Franța
617	„	„	„	„	Rusia.

Numai prin sărbătoarea cărților bune, în traducere, putem să sporim și nivelul literaturii noastre

Hristo BOEV

Cum se vede literatura română din Bulgaria?

Se vede bine, adică sunt oameni care urmăresc ceea ce apare în traducere. Sunt autori care deja și-au câștigat o reputație bună, precum Ioana Pârvulescu, Florin Irimia, Mihail Sebastian – în total 7 cărți de ei traduse de mine. Printre alții și Dan Lungu (tradus de Lora Nenkovska) cu două sau trei cărți. Ceilalți autori în traducere se bucură de interesul cititorilor, dar cei menționați mai sus au deja un public care așteaptă cu nerăbdare cărțile lor traduse. Au apărut și recenzii pentru majoritatea cărților traduse. Pot să zic că cititorii sunt deja conștienți de faptul că vecinul nostru din nord oferă o literatură de calitate care te atinge la suflet și care poate fi citită și recităta cu plăcere, unde noi bulgarii ne putem regăsi, deoarece literatura română exprimă nu numai niște aspecte specific românești dar și unele balcanice și universale ale vieții, reprezentate cu multă sinceritate, căldură și inteligență. Sunt convins că și scriitorii bulgari ar putea învăța de la cei români în traducere.

Sunt mulți traducători ai literaturii române?

Mulți nu, dar cei care traducem, facem asta în fiecare an, și așa apar în jur de 6-7 cărți anual. Uneori numărul cărților traduse pe an din română în bulgară se apropie sau chiar depășește 10 pe an. Suntem 4 sau 5 care suntem foarte activi pentru că aceasta literatură ne pasionează.

Spuneți-ne câteva date despre dumneavoastră?

Sunt profesor de literatura engleză, ca și de limba engleză, franceză, română și bulgară pentru străini. Sunt traducător din și în engleză, română și bulgară. Am făcut filologie engleză la Universitatea *Paisii Hilendarski* din Plovdiv, Bulgaria, am un doctorat în literatură comparată engleză și americană la Universitatea *Ovidius* din Constanța, România. Sunt autor de articole și povestiri în engleză, bulgară și română. Am fost imigrant la Montreal, Canada, unde am stat timp de doi ani, o perioadă care m-a marcat profund și mi-a dat niște perspective noi asupra vieții în Bulgaria, am putut s-o văd în mod detașat pentru primă dată.

Ați tradus din Mihail Sebastian. Cum îl vedeți ca autor?

Precum am zis și la lansarea cărții *770* a lui Bogdan Boeru la biblioteca județeană a Brăilei, într-o literatură plină de scriitori remarcabili din perioada interbelică, cum este literatura română, pentru mine Sebastian ocupă un loc aparte cu felul lui de a vedea viață din mai multe perspective la aproape fiecare moment, prin felul lui de a scrie ca și cum ar picta cu niște pensule subțiri dar lăsând o impresie profundă asupra cititorului, pentru că ceea ce este spus rostește mereu ceva dincolo de înțelesurile imediate din context. Ceea ce scrie el este pură poezie. Prin a-l citi am o senzație palpabilă de existență a sufletului omenesc nemuritor. Sunt oameni ca el care mă fac să cred că într-adevăr este mereu ceva mai mult decât ce vede ochiul. Repet și aici, Sebastian ar fi un autor excepțional și în alte literaturi chiar dacă ar fi cele mari ca rusa, franceza, engleza și americana. Mă bucur foarte mult că am putut să-l traduc și Brăila ar trebui să fie mândră pentru oportunitatea de a fi locul natal al autorului. Este un autor care poate fi citit și recitat la infinit mereu cu plăcerea de a descoperi noi interpretări. Un alt autor care lasă o senzație asemănătoare asupra mea este Oscar Wilde cu eseul *De Profundis*. Precum se exprimă și Holden Caulfield din *De veghe în lanul de secară* (J. D. Salinger), un autor bun este unul pe care citind cartea lui ți-ai dori să-l suni ca să stai de vorbă cu el, același lucru simt și în legătură cu Sebastian, aș vrea să fim prieteni și să comunicăm cât se poate mai des.

Mihail Sebastian în limba bulgară

În afară de Sebastian ce alți autori brăileni ați mai tradus sau veți traduce?

În afară de M. Sebastian n-am mai tradus alții, dar sunt sigur că voi traduce – am de gând să traduc opera unor poeți din Brăila și Constanța, poeziile cărora m-au impresionat și care le-ar plăcea și cititorilor bulgari.

Ați fost prezent de curând la Brăila pentru o lansare. Cum găsiți orașul?

Nu diferit de cel pe care l-am văzut anul trecut în luna iulie. Atunci, ca și de data asta, m-a impresionat atât de mult încât am scris un articol despre sejurul meu din iulie publicat în *Dilema veche*. E un oraș incredibil de frumos și fascinant, nu e de mirare că aici și-au lăsat urmele scriitorii bulgari ca I. Vazov, H. Botev și alții.

Cum este piața de carte în Bulgaria? Ce se citește cel mai mult?

Din păcate se citește cel mai mult despre cum să slăbim cu 10 kilograme într-o săptămână, cum să învățăm engleză în 10 zile, niște cărți istorice sau pseudo-istorice despre personalități din războaiele mondiale, niște biografii ale unor politicieni sau sportivi contemporani dar, tot mai mult crește și nevoia de cărți bune care îți oferă resursele necesare să combați ceea ce se revarsă din mass-media, care te ajută să te regăsești pe tine însuși și care îți deschid orizonturi noi, iar literatura bună, precum este și literatura română, face asta. Cu senzația că împărtășim trăiri similare, cititul literaturii române este în creștere oferindu-ne aceste perspective și resursele de care avem nevoie cu toții.

Primește literatura sprijin din partea statului?

Sunt câteva proiecte la Ministerul Culturii care promovează literatura bulgară, inclusiv în traducere, mai există și alte posibilități, dar rămâne marea problemă, și anume, cum să ajungă autorul care merită într-adevăr să fie citit la cititorii care au nevoie de el, și așa zice că mulți ar avea această nevoie dacă ar ști ce să citească. Multe eforturi trebuie să fie făcute de toată lumea dar în mod responsabil față de cititori, pentru a reliefa autorii cei buni. Atât timp cât toate sau aproape toate inițiativele bune se lovesc de corupție la toate nivelurile, acest lucru va fi greu de realizat.

Un gând despre proiectele viitoare?

Cartea pe care am tradus-o deja dar încă n-am publicat-o prin editura mea *Nordian*, este *Pânza de păianjen* de Cella Serghi. Cartea va ieși în august cel mai târziu din acest an. Tot în acest an o să public, prin editura mea, și aceste poezii despre care am vorbit mai înainte. Poate am să traduc romanul lui F. Irimia *O fereastră întunecată*, am tradus *Defect-ul* lui care a fost primit foarte bine de către public. Rămân desigur deschis la toate oportunitățile de a traduce literatura de calitate și asta include în mod deosebit respectul și aprecierea mea pentru literatura română și dorința mea este de a o prezenta publicului bulgar în continuare. Plănuiesc, de asemenea, să organizez ediția a treia a *Zilelor Literaturii Române*, pe care am înființat-o ca eveniment având loc în fiecare an în luna aprilie, eveniment ce are sprijinul comunităților locale și al ediției mele și care se bucură de un interes mare în *Dobrogea de sud*. La cea de-a doua ediție a participat autorul Bogdan Boeru, au venit scriitorii și pictorii din Mangalia precum Liana Naum și Emilia Dabu. Dorința mea este ca acest eveniment să devină un prilej de întâlnire atât pentru autorii români traduși în bulgară, cât și pentru traducătorii bulgari ai acestei literaturi. Numai prin sărbătoarea cărților bune în traducere putem să sporim și nivelul literaturii noastre, să dezvoltăm percepțiile cititorilor, ca să ne bucurăm de o mai bună recepție a acestor traduceri.

interviu realizat de
Mihai VINTILĂ

Romanul 770
de Bogdan Boeru
în limba bulgară

Antologiile revistei *Cultura*

George APOSTOIU

La Editura Muzeului Literaturii Române a apărut cel de al treilea volum Critici literari. Estetici, ideologii, tendințe care, împreună cu primele două Principali actori, 2005-2017, Idei, opinii, atitudini (vol. I) și Dosarele tematice, 2016-2017 (vol. II), face parte dintr-un proiect editorial important, Antologiile revistei *Cultura*, inițiat și realizat sub coordonarea generală a Angelei Martin. Ultimul volum este îngrijit și prefațat de Ștefan Baghiu și Cosmin Borza.

Să ne amintim: în 2005, scriitorul Augustin Buzura lansa revista *Cultura* într-un climat răvășit de dispute și patimi instalat în breasla scriitoricească. În prefața la volumul III, Ștefan Baghiu și Cosmin Borza vorbesc despre dificultățile de început, ...*Cultura nu se înscria într-un orizont de așteptare prea optimist. Revista înființată de Augustin Buzura, susținută de Eugen Simion și de Mircea Iorgulescu, se anunța drept un proiect cultural pe care adepții revizionismelor postdecembriste de tot felul și de toată mâna l-ar cataloga degrabă drept conservator, (neo, tardo) modernist sau oricum reacționar în raport cu variantele de liberalism care câștigaseră puterea politică în 2004.* Observația era și rămâne pertinentă, dar programul publicației stabilit de fondator, anume să servească *politica bunului-simț, respectul pentru valorile autentice și pentru adevăr, lupta de idei împotriva imposturii și ignoranței* precum și calitatea colaboratorilor au impus rapid noua publicație și i-au asigurat un loc distinct în viața culturală. Aceasta și-a îndeplinit cu prisosință misiunea, oferind generațiilor de colaboratori un spațiu de manifestare creatoare liberă.

În postfața la volumul III, ultimul al antologiilor, Angela Martin reafirmă cu claritate respectarea constantă a programului inițial: *Cultura a fost într-adevăr o revistă de analiză și de reflecție asupra câmpului cultural, dar una de echilibru, atentă în egală măsură la trecut, la prezent, la actualitate, începând cu valorile confirmate până la experiment.*

O anchetă întreprinsă printre colaboratori confirmă satisfacția acestora, vârstnici și tineri, pentru ambianța de lucru, care le-a asigurat respectarea independenței de gândire, a respins tendințele de enclavizare ideologică și a favorizat manifestarea independentă a noii generații de critici literari. În volumul III al *Antologiilor revistei Cultura* sunt adunate contribuții ale reprezentanților a două școli critice. Una a criticilor consacrați, intrați în conștiința cititorilor prin contribuții importante: acad. Eugen Simion, Mircea Iorgulescu, Al. Cistelean, Ion Simuț, Nicolae Bârna, Constantin Coroiu.

Și o a doua, cea a tinerilor care și-au câștigat deja autoritatea și personalitatea prin calitatea scrisului și temeinicia criteriilor: Mihai Iovănel, Andrei Terian, Alex Goldiș, Ștefan Baghiu, Teodora Dumitru, Cosmin Bogza, Cătălin Sturza, Nicoleta Sălcudeanu, George Neagoe, Oana Purice. Ambele, cum scriu prefațatorii, au făcut din *Cultura revista unei generații.*

Superb orgoliu!

La noi, la Brăila

Era o vreme când toamna era una și pentru sărac și pentru bogat. Adică, în fiecare casă, gospodinele puneau murături și ticseau cămărilor cu dulcețuri, bulion, saci cu cartofi, varză, ceapă și fasole. Bărbații încercau gustul vinului nou prin mustării unde sfârâiau pe grătarele încinse, mititeii și pastrama. Nunțile se țineau lanț și lăutarilor li se rupeau arcușurile viorilor de prea multe cântări.

Paula GURĂU

Copiii, tunși, înveșmântați în hăinuțe noi, pășeau cu sfială pe treptele școlii.

La noi, la Brăila, toamna nu mai este una pentru toți. Prea puține sunt gospodinele care își permit sacoșe pline, mustăriile au dispărut, undeva în amintire, vinul și pastrama și-au pierdut gustul - maltratate de amelioratori, nunțile sunt rare și doar la case mari, iar la școli umblă doar copiii de bani gata. Lăutarii au plecat și ei prin țări străine... Doar Dunărea a rămas aceeași!

Și încă mai umblă pe străzi, cei mai frumoși nebuni!...

Nevoia de zâmbet

Cafeaua naturală îmi face rău. Cofeina din ea.
Nu mai beau cafea.

Carnea de porc sau vită este contraindicată consumului, după ce ai adunat patruzeci de toamne. Am eliminat carnea din meniu.

Banii – prea mulți – îți creează probleme. Eu, oricum, nu-i am.
Zgomotul puternic dăunează urechii interne.
Nu-mi plac acutele.

Alergarea conduce la oboseală. Merg încet.

...Și ar mai fi și alte rele la care am renunțat sau pe care le-am înlocuit cu unele mai puțin rele. Un singur lucru nu pot face: să ucid zâmbetul! De pe buze, din priviri, din suflet. Ar însemna să te ucid și pe tine, în amintire, aieva și-n vis. Și încă am nevoie de zâmbet.
Și totuși am nevoie de tine.

Regimul și surogatele sunt pentru cei ce se simt bătrâni, bolnavi și singuri...

din volumul *Picătura de suflet*, editura InfoEST, Siliștea-Brăila, 2018

Tren printre zodii de Florea BURTAN

Dumitru ANGHEL

Volumul de versuri *Tren printre zodii*, Editura Neuma, Cluj-Napoca, 2017, 80 de pagini, rotunjește la 20 numărul de cărți publicate de scriitorul teleormănean Florea Burtan (16 de poezie și 4 de proză, două romane și două schițe și nuvele), de la debutul editorial cu placheta lirică *Flaut pe răni*, Editura Cartea Românească, 1979, pentru care a primit Premiul de debut al prestigioasei edituri, ca un semnal încurajator pentru parcursul artistic de perspectivă.

Tren printre zodii, o carte de poezie de dragoste, în exclusivitate, 56 de poeme în vers clasic cu rimă încrucișată (1-3; 2-4) și mai rar cu rimă împerecheată (1-2; 3-4), doar în catrene înjumătățite, pe o constantă prozodică și un registru tematic intim, de o pudică intimitate, care l-au ferit pe poetul Florea Burtan de riscul unui derapaj erotic spre o versificație decrepită, cu accente de misoginism patologic sau cu descrieri sordide dintr-un univers biologic de la periferia unei minime civilizații și igiene personale, terfelite pervers cu pretenții de artă, de poezie modernă, din *literatura*(?!), de erotică belicoasă a unor *poetese* sau a unor ... *poeți*, care promovează o indecentă siluire a limbii române, eșuată în vulgaritate agresivă!

Așadar, în volumul *Tren printre zodii* este procesată o poezie de dragoste în stare pură, care nu acceptă... *fisura* unor ingrediente *picante* dintr-un delir imoral, ci doar o lirică programatică cu ușoare accente dodecafonice ca-ntr-un Impromptu sentimental dintr-un oratoriu de Igor Stravinski.

Uvertura tematică lirică este abruptă, convingătoare și în afara oricăror alte opinii: poeme de dragoste, poezie erotică standard: *Să fii femeia mea, măcar o noapte, / Ca să pierim puțin, câte puțin, / Într-o odaie mirosind a mere coapte, / A miere răzvrătită și-a pelin...*, din care nu lipsesc detalii de protecție din zona cu... *lumina stinsă: Să te dezbraci șoptind pe îndelete, / Să-mi curgă-n palme trupul tău mirat, / Pe drumuri treacă sănii viscolite, / Târziul iasă singur la prădat*, cu motivații de o romantică împotrivire a unei decențe de salon elitist de epocă: *Mi-e dor să-mi lunec sufletul pe coapse, / Pe sânii tăi, înduioșați și puri, / Să mă înec în ei, cum se înecă / Verdele crud în candido păduri (Să fie iarnă și să ningă-ntruna...*, p. 5), în care doar jurământul de credință, decent și sincer, acoperă orice urmă de aluzie impudică.

Mai degrabă, o poezie de un idilism parcă ușor desuet, într-o epocă de... indecență lirică, de care aminteam mai sus; de fapt, o *declarație de dragoste* cu trimiteri spre poezia neoanacreontică a unor Costache Conachi și Ienăchiță Văcărescu: *Dă-mi trupul tot și lasă-te prădată, / Mâinile mele-au înfrunzit, de dor / De prin unghere, ne-or veghea, iubito, / Doi îngeri alungați din lumea lor! (Dă-mi trupul tot și lasă-te prădată*, p. 7), într-un passo doble alternativ în limitele unei minime îngăduințe morale, cu sonorități grave, molcome, de vecernie de seară de la Agapia sau Voroneț, cu promisiuni celeste și feerice dintr-un adagio sentimental.

Poetul Florea Burtan este permanent într-un impas intim, sentimental, pe alternanța neliniștitoare a unui *Intermezzo* cu note de tristeți fără reper și cu nostalgii îndepărtate, ca o sarabandă năvalnică, între straniu și o himerică motivație: *Poștașul n-a mai trecut demult prin cătun, / Vestile au îmbătrânit într-o scrisoare. / Aici îmi duc viața și rabd, vreau să spun / Și mă las geruit de o liniște mare (Aș cerși îndurare, nu am de la cine*, p. 8).

Revine impetuos iar *spectacolul erotic*, cu note de lirism grațios și frivol, alunecă spre o frenezie a vitalului, între spontaneitate și tensiune sufletească, iar iubirea este izbânda fericirii, ușor declamativă, într-un amestec de inocență, de mirări de tot felul ori de viziuni luminoase:

Ferește-mă, Doamne, de un gând păcătos, / Uite cum doarme ea atât de frumos / ... / Cu pletele lungi, răvășite pe pat, / Cu sânii dalbi și buni de prădat (Ca un tâlhar mă strecor..., p. 10), în catrenele fracturate cu rimă împerecheată (1-2; 3-4), de care aminteam.

Domnul Florea Burtan este un romantic incurabil cu o percepție ideală a eroticului ridicat la rang de excelență sentimentală: *Ce bine-ți stă în rochie de nuntă! / Miresmele adie dinspre văi, / Te voi zidi în setea mea flămândă, / În rana viscolind în ochii mei. (Alintă-mă și decupează-mi umbra, p. 18), în catren clasic cu incantații de trubadur, cu o dinamică tonală remarcabilă, pe un nucleu emoțional-imaginativ. Poveștile de iubire parcă ar fi într-un perpetuu stop cardiac de dragoste, de dragoste rănită, uneori, de dragoste în risipire și de nesaț de iubire năvalnică, ca un pizzicato pe arcușul unui Capriciu de Nicolo Paganini: *Numele meu nu îți mai spune nimic, / L-ai alungat, într-o seară, îngândurată și tristă / Apele somnului se spărgeau de dig, / Indiferența lacrima în diafana batistă (Numele meu nu îți mai spune nimic, p. 27), iar poetul perorează patetic pe un *adio!* fără orizont și fără explicații, motivații, justificări: *De ieri, tu nu mai ai loc în inima mea / Azi, suntem cu un veac mai străini / Măine, drumurile noastre se vor răsfira / Iarna se va așterne peste ultimii crini, dar are și elegante scuze convingătoare pentru un posibil dialog sentimental: *Ia-mă în brațe, o clipă, măcar / Mâna mea arde, a ta este indiferentă și rece.. (Vom pleca, neștiuți, prin zăpadă, p. 28).****

Volumul de versuri *Tren printre zodii* este, prin excelență, o carte cu un diagnostic liric de erotism acut, cu trimitere spre o terapie intensivă de gânduri bune și speranțe în doze homeopatice; o carte în care au fost adunate *Poeme de odinioară*, cum se precizează în subtitlul metaforă, cu versuri pe aceeași linie melodică sentimentală, cu repetate tempouri în allegro generate de o năvalnică stare sufletească în impas și cu un singur și nealterat argument, prin care poetul Florea Burtan își motivează condiția de îndrăgostit: *Nu ți-am spus niciodată cât de mult te iubesc, din poemul cu același titlu (de la p. 29), și mărturisește într-un poem fascinant povestea de iubire care i-a marcat această ipostază: *Ne întâlniserăm întâmplător, într-o gară, / Ea venea de departe, eu spre departe plecam, / Cu un vechi geamantan, și fumam o țigară, / Frunzele cădeau, amăgite, de pe ultimul ram... / Era tot frumoasă, primejdios de frumoasă, / Frumusețea ei, ca un lujer de dor respira / Mi-a făcut semn s-o urmez către casă, / Casa din vis, ce fusese, cândva, și a mea (Trenul fără roți, fără șine, p. 31), cu o impetuoasă și savuroasă afirmare a sentimentului iubirii, în acordurile molcome ori exuberante de belcanto italian din opera *Elixirul dragostei*, de Gaetano Donizetti.**

Există în poezia erotică a poetului teleormănean Florea Burtan o reală și sacră obsesie pentru sânii feciorelnici, ispititori și...

*păcătoși, pe alocuri; sânii, simbol al fecundității, dar și ai ispitelor amoroase; sânii, grație maternă, izvor de viață, simbol paradisiac și început de creație divină afectată de păcatul mărului din gândul pervers al Evei și ispita lui Adam: *Și am urcat pe scări și mi-a deschis, / Privindu-mă precum privești păgânii; / De sub cămașa-i dalbă mă pândeau, / Ca două păsări speriate, sânii... (Mă îndemnam să-ți jefuiesc lumina, p. 33), iar justificarea pentru miracolul sânilor este de-o nevinovăție celestă: *Văd că ți-ai pus și rochie subțire, / Să-ți simt zăpada trupului pulsând, / Sânii dedați la dulce răzvrătire, / Când se trezesc din somnul lor rotund (Am tras șareta lângă scară, p. 41), dar și simbol provocator al erotismului biologic cu direcționare spre perpetuarea speciei.***

Desigur, nu putea lipsi, din erotica năvalnică și mistuitoare a cărții, spaima devastatoare a trădării: *Între noi nu se mai așterne nicio cărare, / Tu, dragostea mea, aparții altui bărbat, / Resemnarea umblă pe o corabie spartă, / O mână străină îmi face semne că ai plecat (De atâta depărtare, tu nu mă auzi, p. 43), iar consecințele ei dramatice, rezultate din impulsurile agresive ale geloziei, trimit spre agasantele capricii erotice ale celebrilor Othello și Desdemona din la fel de celebra dramă shakespeariană: *Între noi doi nu mai ard demult crânguri, / Între noi doi se întinde o mare uscată / Tu, dragostea mea, aparții altui bărbat, / Resemnarea călătorește pe o corabie spartă... (Op. cit., p.44).**

Există în poezia de dragoste a poetului Florea Burtan o fulminantă și, în egală măsură, o naivă și idilică atitudine de îndrăgostit fără repere și fără o minimă pregătire de atac viril dinspre proverbiala bățoșenie masculină: *Nerăbdarea mă scoate din minți / M-aș vinde ispitei pe zece arginți, / M-aș răstigni pe calea ferată, / Trenuri să treacă, din mine să rămână o pată (E atât de plăcut, aici, lângă tine..., p. 45), iar strigătul disperat al îndrăgostitului total se stinge patetic în promisiuni fără acoperire: *Nu suport să fiu singur. Mi-e sete / De coapsele tale, de sânii și umerii goi, / Te voi vindeca de mâhniri și regrete, / Voi împărți lunga noapte la doi (Ca o flăcă răd, pereții cad peste mine, p. 46).**

Volumul de versuri *Tren printre zodii* este o profundă și totală declarație de dragoste, din care nu lipsește nimic din zbuciumul sufletesc al *Odei bucuriei* unice, iubirea, sentiment peren fără început și fără sfârșit: *Nu te sfii și lasă-ți sânii goi / Să murmure în palmele-mi flămânde, / Să țină treze taina dintre noi / și liniștea de jar dintre secunde (Nu stinge lampa, las-o-n priveghere, p. 58), iar laitmotivul erotic, personalizat, sânii, ar putea avea restricțiile exagerat decente ale imaginilor TV înainte de miezul nopții, numai că există atâta delicatețe sufletească în poezia de dragoste a scriitorului Florea Burtan, încât l-aș poziționa în avocatul apărării liricii de calitate, modernă, care-i justifică Premiul Uniunii Scriitorilor pentru Poezie.*

Renăscând Câmpia primordială

a.g. secară

Puțini poeți cunosc și arată-n cuvinte cum-se-cuvin(e) noblețea Câmpiei, înstăpânind-o cu eleganța zeițelor exilate... Innobilindu-se una pe alta, Tudorița Tarniță și Câmpia Bărăganului propun, pe lângă religii consacrate, o credință sobră, austeră, a lacrimii viței de vie (și ea exilată de pe dealurile consacrate! Cum ar fi și Dealul Feleacului, sic!), a șarpelui de casă, o religie a templului părăsit... Dumnezeu clasic, plecat în vacanță, o lasă să creadă sublim, intervenind cum-se-cade, discret, încurajând clopotele ierbii... Eroul-tată, eroina-mamă, eroina-copilărie se roagă și la Sfânta Singurătate, Nimicnicia din care toate au fost făcute...

Renăscând Câmpia primordială (*Inventez cuvinte/ Despre câmpie/ Și bat la ușa întredeschisă/ De ninsori./ (...)/ Și bat cuie/ În crucea/ Singurătății.*), Tudorița Tarniță este, de fapt, o mare preoteasă a cultului poetului încă ascuns, o preoteasă care se pregătește de un ultim ritual: auto-zidirea în zidul zbârcit al casei... Puțini poeți cheamă rătăcii cu frumusețea sublimă a Câmpiei. Printre ei, Tudorița Tarniță, luptând cu hoții de veșnicie, cei care fură leagănele de sub nuci, cu tot cu copilărie... Și cu, magnific spus, parcă citând hamletiana umbră a vecinului Fănuș Neagu, *Chivotul Copilăriei!*

Învățând metafizica zădărniceii, învață și răstălmăcirea vorbelor în *debaraua cuvintelor goale*... Doar și cuvintele sunt înrudite cu Nimicul, ba poate sunt cele mai apropiate surori! Între armonie (descântarea frunzelor, purtarea hergheliilor de vise) și cuvintele pentru viață (și ziar), poeta pare să aleagă, acum, o preocupare boierească, din alte vremi: legarea păsărilor la ochi înainte de a le lăsa să ajungă în fața focurilor Morții, rugându-se pentru ajungerea lor pe Calea Lactee...

Cerneala poemelor Tudoriței Tarniță? Dintr-o călimară modernistă, culoarea nopților de vișină putredă: *Nopțile au putrezit/ De-atâta singurătate./ La geam, copacii gem/ De tristețe./ La ce bun/ Să mai încrețesc/ Șirul cuvintelor/ Sau să rătăcesc/ Pe portativul/ Silabelor reci./ Dacă nu aude nimeni/ Foșnetul frunzelor/ Îngrămădite/ În buzunarul toamnei?*

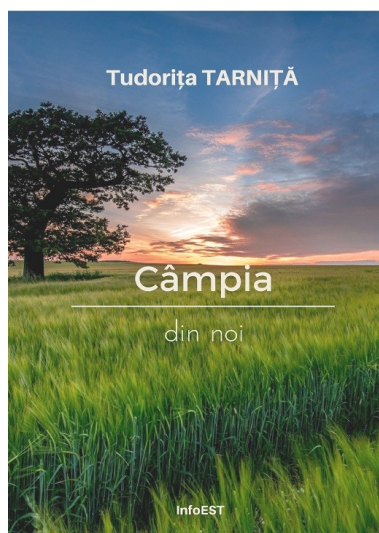
Ascunsă în acest *buzunar*, zâna (cântând și ecoul *Turnurilor Gemene*, ancorare în realitatea relativ contemporană), și jurnalistă, doinește exilarea, observă brueghelian cu măsură și semnează *toate ninsorile din Bărăgan*... În ultimă instanță, pe acestea le tălmăcește poeta în poeme, mici bărcuțe de hârtie pentru nemuritoarea Arcă a lui Noe!

Între iarbă și presimțirea Potopului, cu toții, cu ajutorul Tudoriței Tarniță, adulmecăm *Mirul copilăriei și al câmpiei! Lumina zdrobită/ De scoarta uitării* dezvăluie Ființa! Despre care știm, naivi heideggerieni, că poate fi și a Nimicului!

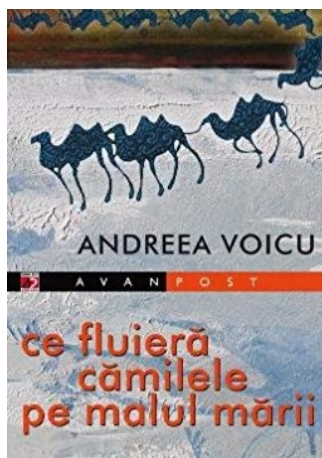
Pe dinlăuntrul meu/ Se nasc pui de întuneric,/ Armăsarii câmpiei/ Nu mai aleargă în galop/ Către stele,/ Iar eu, din obișnuință,/ Amestec vorbe/ Într-un editorial/ Din ziarul local./ Când mă cuprinde frigul,/ Mă înfășor în straie de cuvinte/ Și tac.../ Clipele se lătesc/ De atâta singurătate/ Și aleargă pe traiectorii/ Oculte,/ Invocând povești răsturnate,/ Cu dansul ielelor/ Care abia așteaptă/ Să înceapă agapa/ Poemelor nude.

Acest dans al poemelor nude este memorabil, este de citit sub luna plină a câmpiei-labirint, unde se mai poate învăța ultimul zbor de Icar (*Mă desfrunzeam/ Într-o lecție de zbor/ Ca ultimul Icar/ Sălbăticit în câmpie.*)... Zâna Matrioșcă, pe diagonala cuvintelor, legiferează un adevăr (liric): *Dintre toate,/ Doar poezia/ Mai miroase încă/ A pelin.*

Iar pe arca lui Noe s-au salvat și toate plantele lumii, cu toată *vinovăția desfrunzirii!*

Cum putrezesc cămilele

ce se-ntâmplă dacă te înghite o gaură neagră?/te oprești/ știi tu ai una într-o cutie/ am murit pentru câteva secunde la rând/ Victor ne jucăm de-a v-ați ascunselea?/ dar de data asta să nu mă mai găsești/ să mă lași să putrezesc în beci/ între damigenele de vin și murături/ nu te-a învățat mama că nu-i frumos să râzi?

Citatul de mai sus este din poezia numită *Putrezesc*. Așa putregai de poezie nu am mai citit de când mi-am zugerit ultima oară vizuina ...când să fi fost asta ...prin 1987? Ce mă miră pe mine este faptul că există editori care publică astfel de mizerii. Cred că acest cuvânt, poezie, nu poate îngloba în el chiar toate lăturile! Are și cuvântul acesta un pic de demitate! Chiar ...*ce fluieră cămilele pe malul mării*? Cum nu știți? Fluieră a pagubă după copacii tăiați și după sirenele care cu astfel de poezii nici măcar nu sunt convinse să scoată capul din mare!

Andreea Voicu, *ce fluieră cămilele pe malul mării*, Pitești, ed. Paralela 45, 2016

Email pentru Shakespeare

Aș dori să știi că noi,/ Batjocoriții oameni în vârstă/ Ai secolului douăzeci și unu,/ Ne întrebăm tinerii:/ Oare dacă ne înțepați carnea/ Nu sângerăm?/ Oare dacă ne gândiți/ Nu râdem ca și voi?/ Oare dacă ne dați otravă/ Nu murim?.../ Întrebarea moarte n-are./ Sperăm că nu ne vei acuza de plagiat,/ William Shakespeare, dragule.

După atâtea întrebări adresate lui Shakespeare pe email ne-am speriat. În același timp ne gândeam cum ar putea un scriitor mort să dea în judecată un scriitor viu dar nu pentru plagiat, că Shakespeare era milos, ci pentru uz de idei într-o poezie proastă? Apoi, privind la coperta volumului, am înțeles. Poeta încă urcă scările poeziei... Acest volum e doar o gânzurire. Așteptăm cu interes momentul când va începe să vorbească!

Riri Sylvia Manor, *Încă*, București, ed. Tracus Arte, 2013

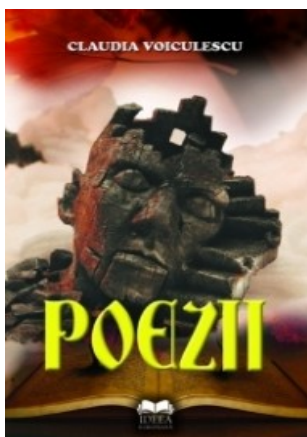

Un ochi pe față, unul de dos

Flanelam pe străzi la Paris/ Și credeam că sunt în vis.../ Căutam pe domnul Balzac/ Să-i dau flori de liliac...

Poezia face parte din ciclul *ce fac românii care nu știu românește*. Doamna în cauză *flanelază*?!!??? Adică conform DEX-ului - *Flanelez - Căptușesc cu flanelă!* Nu cred. Poate nu știe ce este *Flanelă - Țesătură ușoară de lână sau bumbac, moale și pufoasă*. Nu cred nici asta. Poate a fost inspirată de muzica lui Yves Montand - *J'aime flâner sur les grands boulevards* ... ceea ce în românește este cu totul altceva... și astfel corect ar fi fost în poezie *Hoinăresc pe străzi la Paris*. Așa, doar să părem deștepți, ...flanelăm ...poezii proaste, expresii și mai proaste.

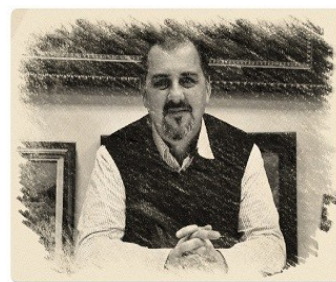
Claudia Voiculescu, *Poezii*, București, ed. Ideea Europeană, 2011

Abandon

fragment

ROC, *Abandon*,
editura Eikon, București, 2018

ROC – Remus Octavian Cîmpean

Cum s-a putut gândi cineva și la așa ceva? Și totuși... Judecătorul a apucat să vorbească cu doamna judecător, după prezentarea din instanță. Au decis împreună că lecția primită era suficientă. Nimic mai mult decât o vizită o dată la două săptămâni. La urma urmei, era normal ca Judecătorul să se intereseze și să intervină. Era unchiul lui Cherry, așa că avea tot dreptul. Era o singură problemă. Totul trebuia făcut cu maximă discreție, departe de ochii lumii, pentru că era ilegal. Dar ilegal nu înseamnă neapărat și imora sau nejustificat. Asta știa de la Sensei. Iar atunci când societatea ți-a trasat o sarcină superioară, mijloacele sunt scuzate. Iar vegherea asupra moralității cădea fără doar și poate în sarcina Judecătorului. Mai ales de când fusese primit în rândul celor cu vocație. Așa că, nici doamna judecător nu văzuse vreo problemă atunci când Judecătorul îi ceruse, umil, să discute despre *problema domnului cu fetița*.

Sentința i s-a comunicat prin poștă. Pe două pagini se făcea apologia complementarității celor doi părinți în viața copilului. După care unul dintre ei, tatăl, era redus la o interacțiune de nici două zile pe lună, 36 de ore mai exact. Singura concluzie rațională pe care orice om cu logică ar fi putut-o trage era că tot ceea ce tatăl făcea pentru copilul său în cele 36 de ore lunare compensa cu prisosință întregul aport al celuilalt în restul lunii. Asta spunea sentința pe scurt. Ambii sunt la fel de importanți, doar că unul dintre cei doi își poate aduce aportul în doar 36 de ore pe lună. Și asta trebuia să fie suficient. Atât pentru copil, cât și pentru *norocosul* beneficiar al programului de vizitare.

R. a citit printre rânduri cu atenție. A rememorat întregul fir al procesului împreună cu tot ce se întâmplase pe lângă proces și a înțeles. Ca orice judecată, și aceasta avusese un țel. Iar țelul nu se stabilește de către aruncătorii de pietre de pe drum. Iar o sentință este ceva important și greu de dus. E o povară ce trebuie purtată odată ce ai decis s-o emiți. De aceea sentințele nu se pot da de către un singur om, ci doar de cei chemați, cei cu vocație. Cei din spatele sistemului, de fapt cei care susțin sistemul și-l ghidează. A înțeles că sala de judecată e doar un ghișeu de reclamații, iar judecătorul doar un funcționar care trebuie să ia notițe.

L I T E R A 13, N R 19, 2 0 1 9 | 18

- Mai aveți martori?
- Da, onorată instanță, mai avem unul.
- Mda, apropiați-vă. Vă rog să vă identificați cu un act. În ce calitate vă aflați față de reclamantă?
- Colegă de serviciu cu reclamanta și veche prietenă.
- Ce aspecte cunoașteți din viața privată a domnului care au legătură cu cauza?
- Doamnă judecător, familia a fost de multe ori în casa noastră. Domnul nu se dădea dus. Pentru doamna era un adevărat calvar să-l ducă acasă. De fapt, erau dese situațiile când copila trebuia dusă acasă și culcată, dar nu se putea. Din cauza lui.
- Fiți mai precisă. Ce anume făcea domnul mai exact?
- Păi... nu voia să plece acasă. Să culce fetița. Stătea până târziu la noi și mai consumau băutură, mai vorbeau, dar nu se dădea dus.
- Cu cine consuma băuturi alcoolice?
- Cu soțul. Dar dânsul nu se știe opri.
- Aha. Și dumneavoastră?
- Eu am avut întotdeauna grijă de doamna. A trebuit să suport multe.
- Onorată instanță, îmi cer scuze că intervin, vă rog să-mi permiteți, cu tot respectul, vă rog s-o întrebați pe doamna de câte ori a plecat cu soțul beat, după miezul nopții de la domiciliul nostru, după ce o culcasem pe fiică-mea deja. Vă rog. Informativ.
- Domnuleeee... Doamnă, ați auzit, ați înțeles întrebarea, s-o reformulez?
- Vedeți doamnă judecător, așa face întotdeauna. Provoacă pe toată lumea. Nu e serios niciodată și își supune familia la un tratament înjositor. Eu nu i-aș permite soțului meu să se comporte astfel.
- Mulțumesc. Mai aveți ceva de adăugat?
- Nu.
- Să nu vă uitați buletinul.

Sentința a fost o formalitate. Prima și a treia sâmbătă din lună. Cherry a fost audiată de psihologul tribunalului, iar evidențele nu au putut fi negate. Din fericire. Lui Cherry i s-a îngăduit să doarmă acasă la tatăl sau, din când în când. Un obicei care era natural până nu demult. Adormea cu o poveste care se compunea pe loc, în pat. Aveau și personajul lor secret, fantastic de curajos și descurcăreț. Acum era nevoie ca o judecătoare să emită o hârtie și asumarea discretă a situației de către Judecător pentru ca același lucru, natural, să se mai poată întâmpla o dată la două săptămâni. Se pare că nu era niciun pericol. Ce stupid!

Abandon - romanul abandonării iluziilor, dorințelor și adevărului

Mihai VINTILĂ

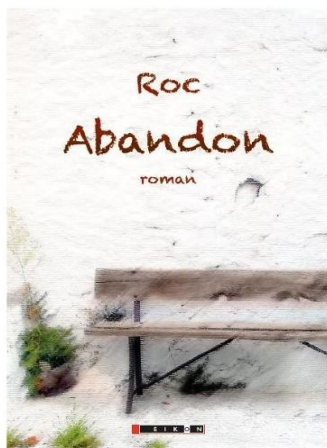
Noul val de romancieri tineri este din ce în ce mai prezent în spațiul public și pe piața de carte. ROC este pseudonimul lui Remus Octavian Cîmpean din Cluj Napoca. Un pseudonim pe cât de ciudat pe atât de subtil. Poate duce mintea cititorului la rock și modul său neconformist de a vedea lumea sau poate crea speranța unui autor străin. Practic autorul își asumă identitatea operei doar în prezentarea de la finalul cărții. Cred că această alegere se înscrie mai mult în ideea unei unicități ușor de asumat de cititor decât în o ieșire din realitatea imediată.

Abandon este primul roman al autorului. A mai publicat poezie dar în conturarea imaginii acestei cărți este relevantă doar din punctul de vedere al plasticizării frazei care are o melodicitate aparte deși uneori este scăpată din hățuri și aleargă ca un bidiviu năvălaş.

Povestea este de fapt o traumă a unui domn numit impersonal R. Un divorț pune bariere în relația tată fiică. Fiecare capitol este un moment al instalării acestor bariere și a depășirii lor de către personajul principal în care se simte un puternic alter ego al autorului.

Deși povestea este tristă, în cea mai mare parte, ea se încheie într-o notă ambiguă singurul punct fix fiind intenția fetei de a emigra din România. Planurile pe care este construită pas cu pas drama familială sunt două, unul trecut și altul prezent care se împletesc ca o funie conturând o statornică legătură întrepătrunsă de puternice sentimente și de un zbucium interior uneori exagerat. Pot afirma fără a greși că de fapt povestea romanului este doar un pretext și că adevărata istorie o constituie acest zbucium, această apăsare permanentă pe sentimente, trăiri și interpretări care ridică și coboară intensitatea de reacție a cititorului.

De exemplu în capitolul patru este spusă povestea cățelușei Lizette cu o duioșie dusă până la lacrimi. Uneori această nostalgie care ridică noduri uriașe în gât este spartă de unele remarci umoristice precum următoarea –

Este genul de misiune pe care numai un Șoricar în Grad de Mare Cavaler o poate duce la îndeplinire până la capăt, până la ultima suflare, abandonându-se cu totul misiunii ce i-a fost încredințată.

Alte ori de finaluri triste precum viața acestui suflet fidel prins între iubirile stăpânilor care în luptele lor nu au mai avut timp și de ea.

- Nu știi? Ți-am spus.
- Nu știu. Ce să știu?
- A murit, acum doi ani. E în livadă.
- De ce nu mi-ai spus?
- Am vrut. Dar nu am putut. Am vrut să te chem, să mergem împreună, s-o lăsăm în livadă sub cireș, dar nu m-a lăsat să-ți spun.

Uneori cinismul este dus la extrem precum în capitolul opt unde se face o radiografie simplă și tăioasă a realității personajului principal R.

Treptat, dar într-un proces destul de accelerat, R s-a trezit singur. Abandonat. Nu în felul în care te simți când stai singur pe o bancă în parc, iar lumea necunoscută trece liniștită prin fața ta fără să te observe. Ci singur ca un câine rătăcit pe drum căutând curtea casei de unde a ieșit, și, nefiindu-i nimic cunoscut, zgârie la toate porțile închise. Care rămân invariabil închise.

Această acumulare de negativism, de tensiuni nu explodează cum ne-am fi așteptat ci se stinge brusc în ultimul capitol. Aici cred că se vede debutul cel mai mult din roman. Experiența unui romancier hârșit în ale poveștilor ar fi crescut tempoul și ar fi extras tot ce se putea extrage din seva acestui fruct. Din păcate ROC nu a făcut-o.

Scris bine, cu mult patos, cu o trăire intensă a poveștii, romanul *Abandon* constituie un debut reușit. Poate fi considerat un roman psihologic până la un punct. Este romanul abandonării iluziilor, dorințelor și adevărului. Avem în text multe metafore, comparații și o alunecare a verbului care ar face cinste oricărui scriitor. Are și ceva grabă și nesiguranță inerentă primei încercări. Bun venit în lumea romancierilor ROC și la cât mai multe cărți bune!

Poetul a ieșit să citească

Poetul a ieșit să citească
audiența nu este dumirită, ce să fie
o mitralieră sau o tâșnitoare?

Hei poete!
ce faci, scuipi textul ca pe semințe? stai calm,
ai scris-o, arată-ne cum ai vrut să o citim,
cuvintele tale, gheață carbonică
topesc momentul.

Te-i gândit că vine o vreme
când oamenii vor avea soarele doar într-un vers
închis ca o murătură?
nu trebuie,
citește poezia mai rar!

Un O peste un petic

Pune un O peste un petic de cer.
Ochiul va înghiți soarele,
Va juca șotron din galaxie în galaxie,
Apoi se va înghiți pe el.
Pune un O peste un petic de zâmbet și sex.
Nu vei eșua în Sodoma și Gomora,
Nu vei fi un Lot privind la stana de sare
Te vei răstigni la intersecția zilelor.
Roagă timpul să nu te uite
Cum am rămas eu suspendat
În uitare...
La orizontul căzut între nori,
Doar O
Peste petic.
Vei vedea cum se mănâncă unul pe altul,
Cum strălucesc împreună într-o mizerie
Ce se scârbește de numele ei.
Pune un O!

TEO CABEL

Străină

Poezia mea străină îmi e.
Sare la mine din gura altuia,
Se altoiește în aer
În fel de fel de chipuri, neștiute.
Apoi se-nfășoară după cel pe care îl văd
În fiecare zi în oglindă, trimițându-l la
Eclesiast: 1.10.
Ce pânze de păianjeni sunt ochii tăi!
Strigă și se sparge în ecouri:
Ca un foc de artificii unele, altele peșteri,
Printre stalagmite
Strig eu, eu, eu... se aude
Din adâncuri
Noi, noi, noi...
Străină mi-e poezia mea.

Marin Preda despre violență, război, despre ură

George APOSTOIU

Extraordinara forță a verdictului din finalul *Moromeților I*, anume *Timpul nu mai avea răbdare*, este ecoul conclusiv al episodului despre instrucția premilitară a tinerilor (cap. al XIV-lea). Legătura merită să fie făcută nu doar logic, ci mai ales pentru subtilitatea de construcție a romanului, fiind punctul pe care se sprijină rostogolirea evenimentelor din viața siliștenilor spre deznodământ: războiul. În acest episod și în câteva pagini care îl preced sau îl succed, Marin Preda adună mai toți fermenții conflictului romanului concentrat pe trauma țăranului împins în afara condiției lui existențiale. În afara istoriei. La început, Moromete și ai lui privesc cu îngăduință împuternicirea învățătorului de a pune tinerii sub ordin militar; nu toți cei care se strângeau în poiana lui Iocan să priceapă politica iau în seamă pericolul legionar; toți, însă, urmăresc tensiunile politice de la București și se întreabă, în felul lor, precum Nilă după conflictul cu comandantul de instrucție: ce se întâmplă în lume? Ca și povestirile de debut, *Calul* sau *Salcâmul*, publicate în 1942, episodul cu instrucția are independență și poate trăi liber ca o povestire cu miez.

Tinerilor li se spune că premilitara îi va scuti de un an de militărie, motiv suficient pentru unii să nu ceară alte lămuriri. Doi dintre ei văd cu ochi răi zelul comandantului unei oști cu puști de lemn, unul nemulțumit de rigiditatea învățătorului față de absențe, altul, Nilă, revoltat de absurdul instrucției, de puterea învățătorului asupra libertății lui, ceea ce îl face să se întrebe *ce se întâmplă în lume?* Această nedumirire o au mai toți siliștenii lui Moromete și pe ea așează Preda acumularea tensiunilor ce-l vor face pe scriitor să prevestescă războiul cu uimitoarea lui remarcă din finalul romanului: *timpul nu mai avea răbdare*. Toate necazurile de dinainte: sărăcia și lupta cu statul pentru plata fonciirii, cu băncile pentru achitarea creditelor nu mai contau în fața perspectivei războiului. Credința lui Marin Preda este că povara istoriei întotdeauna se prăvale pe umerii oamenilor. Într-un interviu s-a arătat contrariat de opinia celor care nu ajunseseră la acest adevăr: - *Au existat oameni de cultură români în al cărui glas s-a simțit o disperare că România nu face istorie. În realitate toate ființele umane existente pe pământ fac istorie.* (Mihai Ungheanu, *Interviuri neconvenționale*; în continuare, citatele, fără o altă precizare, sunt din acest interviu).

Adică Moromete, Cocoșilă, Țugurlan, Bălosu fac, cu siguranță, și ei istorie. Fiul acestuia din urmă, Victor, legionar, cu ceva școală, va face chiar prea multă istorie aducând în sat tulburarea legionară. *Eroarea fundamentală a acestor sperați* - (cei care cred că românii nu fac istorie, n. n) *constă în faptul că ei refuză să vadă adesea că istoria se exprimă în spirale lungi, în timp ce ei ar dori ca aceste spirale să fie scurte și ei să joace primul rol. Toată lumea intră în vârtej. Deci și Moromeții.* Moromete și ai lui, înțelegem de aici, se înscriu în aceste intervale lungi. Armata pentru Nilă și tulburarea lumii pentru Moromete rup logica spiralelor lungi. Ritmul existențial al satului dat de muncă și de ora petrecută seara de tineri la poartă cu cele care urmau să le fie neveste, este amenințat de semnele dezordinii. Deocamdată, nimeni nu vorbește de război. Nilă și cei care mergeau la premilitară nu-i prevesteau apropierea. Moromete și cei adunați în poiana lui Iocan încep să se îngrijoreze de ascensiunea legionarilor după bătaia aplicată lui Dumitru al lui Nae de către Victor Bălosu. Episodul cu premilităria și, mai ales această crimă, anunță catastrofa. Preda nu va face din *Moromeții* un roman al războiului. Abia *Delirul*, care apare două decenii mai târziu, în 1975, va fi, cumva, un astfel de roman.

Episodul pregătirii militare îi contrariază pe tineri prin puterea pe care o capătă învățătorul din sat. Acesta îi adună sub ordin, iar ei nu pot să se împotrivescă. De unde atâta putere! Toderici îi amenința cu pedepse nemaiauzite pe cei care lipseau de la premilitară: *O să-l bag eu în pușcărie...pe măsă de bandit!* Absurditatea ordinilor și amenințările îl scot din sărite pe Nilă care se repede la gâtul comandantului nemulțumit că este alergat și obligat să se culce în noroi. Conflictului îi pune capăt jandarmul, prezent la instrucție, cu o înjurătură adresată răzvrătitului, o amenințare (să nu se pună cu Toderici fiindcă e al dracului și s-ar putea s-o pățească cu el) și, în final, cu norocul lui Nilă că îl cunoaște pe Moromete, pe taică-su.

Niciunul din cele trei argumente nu lămurea lucrurile. Explicațiile jandarmului nu țineau de militarie, ci de normele morale ale satului. Imperativul supunerii rămânea neexplicat. Ca și instrucția care sporise confuzia lui Nilă. Evenimentele noi intervenite în viața siliștenilor nu aveau noimă. Nilă știa că oamenii înțelegeau viața simplu: muncă, familie, copii, moarte și, din nou, muncă, familie, copii, moarte. Un pogon de pământ, dota pentru măritat, biserica pentru purificare morală și rar, foarte rar, cartea închideau niște frontiere. Abia foncierea ce-i mai răzvrătea mocnit. De aici, întrebarea lui Nilă când se întorcea acasă de la instrucție: *Ce se întâmplă în lume?*. Este un semnal că acea binecuvântare de care se bucura satul lui va lua sfârșit curând. Un semnal care nu mai concorda cu liniștea din deschiderea romanului: *În câmpia Dunării, cu câțiva ani înaintea celui de-al doilea război mondial, se pare că timpul era foarte răbdător cu oamenii; viața se scurgea aici fără conflicte mari*. Ecolul acestui avertisment îl vom regăsi în final, când Moromete încetă să mai participe la discuțiile politice din poiana lui Iocan: *Lipsite însă de omul lor aceste adunări aveau să-și piardă și ele curând orice interes. Trei ani mai târziu, izbucnea cel de al doilea război mondial*. Și, imediat, cade sentința: *Timpul nu mai avea răbdare*. Devine logică legătura dintre instrucția militară, crima legionară și furtuna prevestitoare de rău: războiul.

Nu doar pe Nilă îl nemulțumea puterea comandantului în timpul instrucției pusă de acesta, fără explicații, pe seama datoriei față de stat. Nu era vreme de război; munca era mai importantă decât alergatul fără noimă. Un flăcău, Inochentie, lipsește pentru că, explică cineva absența acestuia: *N-a vrut să vie 'cea că el e ostenit de la sapă, 'cea că ce, l-a câștigat statul la belciuge?*. Așadar, cum nu fusese câștigat de stat la belciuge, nu avea nici o datorie față de acesta. Învățătorul îl înjură gros pe Inochentie și explică celor prezenți, ca să înțeleagă și să audă și insubordonatul: *Parcă pe mine m-a prins statul de bogdaproste...pe mă-sa de Inochentie... Dar când te cheamă țara la datorie, trebuie să te duci că dacă nu, te ia mama dracului... Că d-aia țara asta a rămas o țară de mameluci, pentru că Inochentie al meu îi dă cu belciugele*. Deci, datoria față de țară! Numai că țăranul, în timp de pace, nu suferă pentru țara de dincolo de el, cum nici țara nu suferă din cauza necazurilor lui. Țara lui era munca, erau copiii pentru care nu are destul pământ să le dea ca să trăiască pe picioarele lor când vor avea familie. Țara lui era sărăcia. Unora, țara le mai dădea câte ceva.

Cea că dumneavoastră aveți leafă, domnule comandant, zise același glas. Îi convine lu domnu Toderici, că are leafă, *continuă el în gând*. Gândul *al doilea*, cel negrăit. Asta ar fi vrut să-i spună și el, cu glas tare, dar nu putea pentru că Toderici are acum putere să-l trimită

la pușcărie! Așa că păstră gândul pentru el, ca Moromete care nu-i da toate lămuririle percitorului de ce nu plătește foncierea. Ce știa el, învățătorul Toderici, ce însemna să vii obosit de la sapă și să mai trebuiască să ieși seara pe uliță. El nu tăia salcâmul din curte ca să facă bani și să plătească dările la stat. El avea leafă! Iată un motiv de evidențiere a diferenței, unul care introduce otrava nemulțumirii. Inconveniente care alimentează conflicte de varii naturi: pământul (Moromete nu împarte pământul copiilor), raporturile umane (Catrina nu-i mai tolerează autoritatea soțului), nesiguranța individului (Birică își face singur dreptate, pentru că de aceasta de care depindea soarta familiei), tulburarea politică a vieții satului (violențele legionarilor în *Moromeții I*, *Delirul* sau colectivizarea în *Moromeții II*) etc. sunt adevăratele surse ale intoleranței și urii. Critica a continuat să-l suspecteze pe Marin Preda de *compromisuri* pornind chiar de la *Moromeții II*, în sensul că ar exista reziduuri ale realismului socialist. Literatura acuzată de seducție politică, eventual imorală sau nocivă, ar putea oferi o temă de discuție serioasă, fără îndoială. Literatura nu a fost niciodată scutită de rebuturi. Depinde, însă, ce urmărim să demonstrăm punând literatura sub ghilotina criteriului politic. Preda nu poate fi răstignit astfel. Mare scriitor, el pornește de la adevărul istoric, nu de la cel politic; diferența se impune. Dacă dorim să judecăm formula romanului *Moromeții II* în raport cu *păcatele tinereții* - obsesie netrecută de marii critici, (*Desfășurarea*) -, o pistă posibilă de abordare ar trebui să pornească de la tehnica literară *anti...* Malraux cu ale sale *Antimémoires*, de exemplu. Bulversarea intenției reale a autorului nu este suficient de convingătoare pentru cititorul care constată că activistul este învins. Realismul frust al lui Preda nu este părăsit pentru că scriitorul urmărește să lase o *fotografie* verificabilă istoric a epocii. Iar această epocă a existat, nu este o ficțiune. Ca activist, Niculae, cu toată încrâncenarea lui, este un antierou; scriitorul face din el comunistul care eșuează, care nu învinge. Preda continuă, pe plan literar, să realizeze o monografie istorică a satului românesc, de data asta în condițiile convulsiiunilor politice produse de comunism. *Moromeții II* are o valoare monografică exemplară: țăranii nu cred în comunism, nu acceptă colectivizarea - o sabotează -, eroul-model al romanelor realismului socialist care luminează, îndrumă, salvează și impune linia partidului nu apare la Preda în acești parametri. *Cel mai iubit dintre pământeni* va confirma această orientare, sentința lui Petrini privind *era ticăloșilor* fiind edificatoare. Dacă mărturisirea lui Adrian Păunescu poate fi demonstrată, anume că Preda i-ar fi spus lui Ceaușescu: *dacă introduceți realismul socialist, eu mă sinucid*, atunci nu mai este loc pentru nici o suspiciune privind convingerile scriitorului.

Moromeții II apare în 1972, și este de presupus – de altfel există și mărturii ale autorului – că procesul de elaborare a durat ani de zile. Preda nu va scrie, cu adevărat, niciodată un roman (doar) al războiului, Delirul fiind consacrat crimei politice, rebeliunii legionare în primul rând, și abia apoi războiului împotriva Rusiei sovietice. Pentru prima temă, memorabilă rămâne discuția dintre mamă și Antonescu; tema războiului este acoperită, apoi, de corespondența de război a lui Paul Ștefan. Deși era captivat de *Război și Pace* al lui Tolstoi, de Kutuzov și de Napoleon, Preda avea ideea lui despre istorie și, în consecință, despre război: istoria nu o fac conducătorii. El crede că românii nu au tradiție în romanul istoric din cauza unei rele înțelegeri a problemei. După el, doar trei romane se înscriu în acest gen literar: *Pădurea spânzuraților*, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* și cel al lui Constantin Stere *În preajma revoluției*. Preda spune că scriitorul român se ocupă de existență ca temă absolută a artei, în timp ce relațiile omului cu istoria este una relativă. Acest raport om - istorie l-a făcut să se gândească pentru volumul II al *Delirului*, la o formulă miraculoasă cu ajutorul căreia să pot urmări personajele mele până în 1946 când se încheie soarta lui Antonescu în fața tribunalului poporului. Asta ar fi însemnat, în cadrul acelei formule miraculoase, să-l vedem pe Țugurlan pe front, iar Victor Bălosu ucigaș al lui Dumitru lui Nae, fugit din țară. Situații care ar fi confirmat evoluția firească a personajelor. Dar, acest al doilea volum al *Delirului* nu a mai apărut. Un istoric literar de primă importanță consideră că este bine că acest al doilea volum nu a mai apărut. Pe ce stă o astfel de concluzie? Preda are o privire de scriitor asupra istoriei, nu de istoric și pentru asta pare să fie judecat nedrept (pornind de la constatarea că romanele lui nu se suprapun unei realități politice). Criteriul este dincolo de funcția literaturii. Cândva, Bolintineanu spunea că nu este om politic și nici nu a avut ambiția să fie: *m-am mulțumit totdeauna a lăsa acel drum celor mai buni decât mine. Dar vor zice unii: dacă nu ești om politic, pentru ce scrii despre politică?* La aceasta, Bolintineanu răspunde, ca Rousseau. *Dacă aș fi fost om politic nu aș fi scris, ci aș fi făcut politică.* Preda, în continuare: *În ce privește istoria, așa cum avertizez pe cititor încă din primul volum, războiul nu va face parte în totalitatea lui din volumul al doilea, ci numai acele fapte care justifică titlul, nefirești, care au stârnit acea cantitate de suferință umană de care istoria*

n-are nevoie. Astfel, avem confirmată teza la care ținea scriitorul, anume că istoria este făcută nu de eroi, ci de oamenii simpli. Întotdeauna relația dintre individ și putere este distorsionată, dar în condiții de război voința și puterea individului sunt complet anulate. Paul Ștefan din *Delirul* este

trimis să relateze ce se întâmplă pe front, în război, cum luptau românii la Est după ce Antonescu le ordonase să treacă Prutul pentru recuperarea Basarabiei. Din biroul de redacție, pentru Ștefan accelerarea istoriei aducea perspectiva convulsiunilor sociale, a modificării structurii constituționale prin tentative de lovituri de stat și rebeliuni. Lângă Odessa, istoria va însemna, însă, haos, suferință, moarte. El plecase pe front cu o înțelegere superficială a politicii, cu un entuziasm neacoperit. Nu era cazul lui Moromete care ținea singur interesul pentru politică, în poiana lui Iocan, citind ziarul. Liberal, el află dintr-un discurs al lui Madgearu că *Guvernul partidului liberal român, menținând starea de asediu de trei ani și cerând prelungirea și pe al patrulea an, face o deplorabilă excepție.*

- Haiti! se sperie Moromete, Cine e ăsta, mă Cocoșilă?

-E deștept! Răspunse Cocoșilă. Acesta n-a tocit băncile școlii degeaba.

Cocoșilă și alți câțiva veneau în poiană, la fierăria lui Iocan, să afle ce-i cu politica făcută la București de rege, de Brătieni sau de cei din Parlament. Ei își dădeau seama că ceva începuse să meargă anapoda. Moromete continuă să citească din ziar: *Guvernul a practicat arma diversiunii... a încurajat în fapt extremismul terorist. S-au săvârșit crime cu siguranța impunității. Moromete se opri să răsuflă.* (Frumos, minunat tablou!). Episodul, extins la rebeliunea legionară de la București, sugerează vinovăția istorică a guvernului, adică a lui Antonescu, de a fi colaborat cu legionarii. În discuția de la vila din afara Bucureștiului, mama îi reproșează generalului colaborarea cu aceștia. Cocoșilă îi povestește lui Moromete că auzise o conversație între doi inși, în gară, din care înțelesese că regele credea că *partidele nu mai sunt în stare să guverneze.* Moromete, nedumerit, îl întreabă cine erau acei oameni. Nu știa, nu-i mai văzuse, dar, ca de obicei, își taxează prietenul: *Nu-ș' ce-or fi fost ei, în tot cazul oameni deștepți, nu proști ca tine.* Erau legionari apăruți și în satul acela din câmpia de lângă Dunăre. Întrebarea lui Moromete nu era gratuită, el urmărea să înțeleagă pericolul dar, ca de obicei, nu-și mărturisea tot gândul. Așa că, expediază frământarea prietenului cu o înjurătură: *Fugi, mă, d-aici. Dă-i în mă-sa de legionari!*

Marin Preda este unul dintre marii noștri scriitori torturați de înțelegerea secretelor cu care istoria ține în capcanele ei omul. *Tolstoi*, afirmă el, *sugerează că dincolo de fapte există o forță divină ascunsă care este superioară și lui Napoleon și generalilor care, în fond, determină adevăratul curs al evenimentelor. Nu este de înțeles ce caută, judecând după documentele pe care ni le lasă istoria, un popor care se ridică împotriva altuia și antrenează mari dezastre umane.*

De pildă, este simplist să crezi că în spatele deciziilor lui Hitler se aflau numai monopolurile germane care ar fi determinat cursul istoriei celui de al III-lea Reich.

Atunci, care sunt cauzele războiului?

De pe front, Ștefan (*Delirul*) trimite corespondențe despre luptele încrâncenate fără victorii. Imaginile îi provoacă tulburări, coșmaruri pe care nu poate să le alunge. Când se întoarce la București constată că nimic din ce transmisese el nu mai regăsea în ziar. Corespondența lui, scrisă printre gloanțe, urlete de durere și suferințele celor care mureau fără să înțeleagă pentru ce, fusese *adaptată* politic. Falsificată. Pentru Ștefan războiul era realitatea; pentru Niki, prietenul lui, coleg de redacție, cel care îi măsluise corespondența, era un ideal. Era, ca pentru Toderici, țara. La întoarcerea în redacție, Ștefan constată că politica este minciună; războiul însemna moarte, nu avea nimic sfânt. Nilă, la premilitara lui, se întreba, de fapt căuta neputincios să priceapă ce rost aveau ordinele neghioabe ale învățătorului care îi tăvălea în noroi? De ce trebuia ocupată gara, aceasta nu era sub stăpânirea cuiva? *Nilă porni spre casă, dar mergea tot cu fruntea încrețită. Avea acea înfățișare chinuită a surzilor care încearcă să înțeleagă din semne. Ce se întâmpla în lume? Cine avea de gând să ocupe gara și să atace satul?* Nu este mirarea unui mameluc, cum ar fi zis Toderici, ci a omului care nu vedea logica frământărilor care, pentru el încă nu anunțau apropiata catastrofă. Evenimente nelămurite interveneau în viața satului. Armata, o dovediseră generații de generații, era o rupere de îndeletnicirile obișnuite. Țăranii o priveau cu ostilitate. Există un folclor al disperării provocat de despărțire, cauzată de militarie: *Nu mi-e jale că mă duc/ Ci mi-e jale după plug/ După plug cu patru boi/ După mândra de la noi.* Humuleștenii lui Creangă se jeleau și blestemau luatul cu arcanul a dascălului copiilor lor, bădița Vasile: *Afurisit să fie cânerul de vornic, și cum au ars el inima unei mame, așa să-li ardă inima Sfântul Foca de astăzi, lui și tuturor părtașilor săi, blăstămau femeile din sat, cu lacrimi de foc, în toate părțile.* La Creangă, tabloul are dimensiunea unei tragedii: luatul la oaste însemna violentarea unui univers de viață, a legilor lui existențiale. Mama lui bădița Vasile își petrece băiatul la *Piatra bocindu-l ca pe un mort!* Nilă al lui Preda, ca și humuleștenii lui Creangă, nu vedea în instrucția militară decât absurdul acesteia. Și avea dreptate. Războiul a adus în viața țăranului român modificări dramatice în mentalități, a provocat fracturi dureroase. Din cauza războiului dispărea ordinea în care lumea se așezase parcă pentru totdeauna: pământ, casă, familie, naștere, muncă, moarte. Și, din nou: pământ, casă, familie, naștere, muncă, moarte. Și, din nou... Adică, viața. Învățătorul

Toderici strânge flăcăii din sat și încropește o companie, dar nu le explică rațiunea măsurii.

Tineri trudeau toată ziua, de unde să mai rămână loc și pentru ordinele lui Toderici? În plus, nici nu li se spunea de ce este nevoie ca acest Toderici să-i alerge și să-i pună să cânte prostește: *Vesel timpul primăverii/ Vesel sunt și eu!* De ce, adică, să fii vesel sub ordinele lui Toderici. Această nedumirire o trăiește, înainte de război, nu doar Nilă, ci și țăranul din câmpia de lângă Dunăre. La instrucție, lipsa de noimă stârnește în Nilă instinctul de revoltă și mult nu i-a lipsit să-l sugrume, din mânie, pe învățător.

Paul Ștefan din *Delirul* avea o altă introducere în viața. Înțelegea, credea el, politica; vrea să cunoască în toată dimensiunea ei cauza războiului. Pleacă pe front și trăiește printre urlete de durere și printre morți. Acesta este războiul. Va scrie despre suferință, despre morți, mulți morți, despre sacrificiul soldaților luați de la plug, sperând că guvernul și istoria le vor recompensa devotamentul. Trimisese reportaje scrise din iad despre sacrificiul sfârșit în moarte. Pe front, printre soldați, cauza războiului se vedea cu totul altfel decât așa cum o înțeleșese din redacție. Luchi, cea care părea destinată să-i devină nevastă, îi citise corespondența apărută în ziar.

- Ți-am citit reportajele, zise ea, sunt bune, dar cam convenționale, pe ici, pe acolo... Istoria asta cu războiul sfânt.... O pomenești prea des... El îi apucă mâna care îl mângâia.

- Ce istorie? În niciunul din reportajele mele, în nici un loc, n-ai să găsești spunându-se ceva despre războiul sfânt.

- Și totuși... dar mai bine să ți le dau să le citești singur, acasă. Du-te și te schimbă și întoarce-te pe la prânz când vine Niki. Nu mânca în oraș. Și îi dădu zierele.

Niki, fratele iubitei lui, împărtășise entuziasmul lui Ștefan de a pleca pe front: o astfel de experiență îi va consolida statutul de gazetar. Rămas acasă, prietenul adaptase corespondența acestuia nevoilor politice despre *„războiul sfânt*. O masacrare. Lumea trebuia să creadă în rostul izbăvirii prin sacrificiu. Despre morți avea timp să afle, dacă mai era nevoie. *„Crezi că e războiul tău, să scrii cum vrei tu despre el? E războiul întregii țări, generalul a mobilizat totul ca să-l susțină, a pus stăpânire pe toate conștiințele și cine nu se supune, afară, sau va fi mobilizat și trimis pe linia întâia! Asta e, și e bine să te gândești dacă îți place sau nu că te-am salvat, sau ai de gând să pleci din presă și să te dai la fund, să te întorci îndărăt la țară de unde ai venit...*

Cocoșilă se înșela. Citind, Moromete descoperise pericole mai greu de evitat decât hărțuirea perceptorului.

(continuă în pagina 26)

Un album cât o țară!

Motto:

*Dacă n-ar fi existat arta, cineva ar fi trebuit să-l inventeze pe artist
că numai așa s-a generat mișcarea spre absolut a omului.*

Hugo MĂRĂCINEANU

Când îți iei lumea în cap riști ca toți chiar creadă asta și uiți că artistul trebuie să știe tot, să simtă tot și încă ceva pe deasupra că doar artizanul este perfect prin repetabilitate și șablon, că artistul este unicat prin esență, și deci ar trebui să te temi că ori lumea e prea largă ori că tu ți-ai greșit măsura a ceea ce ți-ai asumat și lumea rămâne indiferentă.

Artiștii sunt sarea și piperul, dar fără sare și piper ne putem hrăni, dar hranei îi lipsește esențialul și care face diferența între om și alte viețuitoare, gustul. Toma Caragiu era de părere că s-ar putea trăi fără artă și cultură dar, afirma el *Da. Dar nu merită*. Noi am înțeles că chiar nu se merită așa!

Și ca să întregim spusele multor oameni de cultură, de spirit, afirm că efortul fizic stoarce doar sudoarea omului, efortul minții și al trăirilor stoarce de zile și pentru că migala este firul de apă ce slefuieste virtuțile meșterului care poate fi un artizan dar niciodată un artist că artistul poate fi artist și fără a fi meșter.

Dar pentru că vântul bate la fel pe toată lumea dar de spulberat îi spulberă pe cei fără rădăcini, când Dumnezeu îți pune mâna în cap s-ar putea să te doară toate cucuiele (pentru cei ce le simt) cu care te-a pricopsit viața. De aceea vă îndemn (lucru pe care uit să-l aplic): *nu vă plângeți unui grăsan că n-ați mâncat că el v-ar gelozi pentru abținerea voastră și mă mângâi spunându-mi că lupta reușește mai ales celor care iubesc mai mult lupta decât succesul, mai dragă îmi e calea decât ținta.*

Ciudate (și de loc neavenite) reflectări pentru ceea ce vreau să spun despre, *Salonul Național de Plastică Mică Brăila*, ediția a XX-a, 2019. Au curs 20 de ediții și iată primul, abia primul, catalog album cu toți cei 354 de artiști plastici din 32 de județe, un catalog cât o țară, cât Uniunea Artiștilor Plastici din România salutat de Petru Lucaci președintele UAPR, de criticii Amalia Dincă, Maria Stoica și de unicul sponsor *Bes România* prin doamna director general Martha Maria Mocanu.

La vernisaj au fost peste 50 de artiști din Tulcea, Galați, București, Brăila, Focșani, Buzău, Iași, nume de rezonanță în arta plastică contemporană ori tineri aflați la porțile afirmării; a fost lume multă, conducerea UAPR din București care a apreciat efortul filialei UAPR Brăila în organizarea și realizarea acestui eveniment național.

Dar ca la toate celelalte ediții finalizate de noi cu câte un CD că filiala UAPR Brăila, singura organizație profesională cu 32 de membri în orașul și județul nostru, este total ignorată de administrație cu toate că statutul nostru spune că suntem de interes public. Atât de public că toate invitațiile noastre, pe email ori directe la primărie, sunt tratate cu sictir (vorbă locală). Și mă întreb: ce să anunțăm domnule primar? -că și salonul acesta ca și celelalte (care au făcut vâlvă și au dus numele Brăilei nu numai în țară ci în lume) le-am realizat pe barba noastră de pensionari cu pensii normale nu de aleși?

-că volumul uriaș de muncă a căzut pe cei tineri care știu și mânuiesc calculatorul?

-că din cotizația noastră nu putem scoate albume catalog?

-că impozitul atelierelor a crescut (pe motiv că UAPR e persoană juridică) dar noi, membrii UAPR filiala Brăila, plătim impozitul?

-că nivelul de manifestare plastică al artiștilor brăileni este cunoscut, apreciat, imitat, laudat oriunde numai în Brăila nu?

-că toți artiștii care au expus la noi au venit cu albume ce le reprezintă opera, stilul, realizările, albume realizate în județele lor prin centru de creație, muzee, primării, consilii?

-că pentru a-mi face 100 de albume ar trebui să renunț la pensia mea pe cel puțin zece luni și tot n-ar fi de ajuns și nici nu pot?

Spunea un brăilean, azi nume căutat de toate teatrele europene, că *Brăila e minunată dacă stai departe de ea*, brăilean plecat din școala de artă plastică, elev al nostru; că vedeți se pare că nu munca l-a făcut pe om ci truda sa interioară, șlefuirea ce te face să simți că liniștea e o insultă pentru armonie iar urâtul este un frumos dar invers, că a fi nu înseamnă doar a avea ci a simți, a gândi, a iubi și a aprecia.

-că susținem o activitate expozițională, de certă valoare cum se observă din afara Brăilei, cu câte 12-14 expoziții anuale în oraș cu personale și participări la București, Râmnicu Vâlcea, Galați, Iași, Piatra Neamț, Buzău, Călărași, Arad, Alba Iulia, Bacău etc. și în străinătate pe cheltuiala noastră (materiale, transport, deplasări) fără nici-un sprijin material sau logistic de la nimeni?

-că Salonul Național de Plastică Mică s-a înscris alături de alte prestigioase saloane: *Lascăr Vorel* Piatra Neamț, *Saloanele Moldovei Bacău Chișinău*, *Ion Andreescu* bienală Buzău, *Gh. Pătrașcu* Târgoviște și a devenit un punct de referință național pentru artiști (nu numai din România)?

Un *stimabil consilier* mă sfătuia că dacă arta nu-i rentabilă de ce investesc în ea (apoi a votat creșterea astronomică a impozitului până la 5% din valoarea atelierului și a contribuit cu votul său de o *valoare inestimabilă* la încercarea de a ne scoate din cele zece ateliere, zece ateliere pentru 32 de artiști; asta i s-a părut foarte mult și, le amintesc multora că atunci când pisoii fac ochi nu înseamnă că sunt mai deștepti ci doar că au descoperit lumina fără a se ilumina ori a pricepe ce este ea.

Artizanul (amatorul, artistul naiv sau cum i-a mai numit criticul spre a le motiva existența) poate fi perfect prin repetabilitate dar artistul este unicat prin esență de aceea el își poartă și umbra cu cinstea ce i s-ar cuveni. Artistul se întreabă și este un explorator, că cel ce întreabă e numai curios. Ei bine, domnule *consilier*, noi artiștii nu suntem curioși de ce arta nu-i rentabilă; noi explorăm existența și-i descoperim frumusețea, rostul cu toate bune, rele și nebune ale zilelor noastre.

Dar vorbeam de un album cu ale lui vreo 800 de imagini color pe hârtie bună, cu coperti cartonate, cu supra copertă din carton velin și ne bucurăm că iată, și la Brăila, se poate dar nu mă pot abține să nu exclam că mare și nesfârșită este mila lui Dumnezeu dar tot așa de nesfârșite sunt păcatele oamenilor și nu-i nici un semn că cele două nesfârșiri sunt egale și acel dușman al meu, pitit undeva poate în subconștient, îmi ricanează iar *fericit cel sărac cu duhul că nu-și bate capul cu toate prostiile oamenilor*; dar eu îi răspund că pisica

are nouă vieți dar moare doar dintr-una și închei cu speranța că m-am chinuit destul ca să-mi asum dreptul de a greși și singur să-i avertizez pe cei ce se simt vizați că nu umbra este partea lor întunecată ci că ea doar îi urmează acum și le definește *conturul* printre ceilalți.

Sarea și piperul (artiștii) amintesc papilelor sociale gustul elevat, savoarea, profunzimea, frumusețea și sensul pentru care am venit pe lume, că altfel toate curg și se scurg în canalul fad al hrăpărețului a avea.

Și voi încheia amintind celor ce vor să ia aminte că *ars longa, vita brevis est* cum zice Horațiu și că *artele ne odihnesc și ne produc bucuria jocului speranțelor* cum a sperat până dincolo de comunism Petre Țuțea, că pentru artist *real nu este forma exterioară a lucrurilor ci ideea și esența fenomenelor* și asta o știa genialul oltean Brâncuși la începutul secolului al XX-lea. Că doar cel ce se adresează direct spiritului, pe care îl zgândăre să nu ațipească, în cele din urmă se va trezi și el, cum vă spune artist plastic prof. Hugo Mărăcineanu, că *nimeni nu subapreciază artele decât un naiv*. (Doamne, ce naiv era Seneca!).

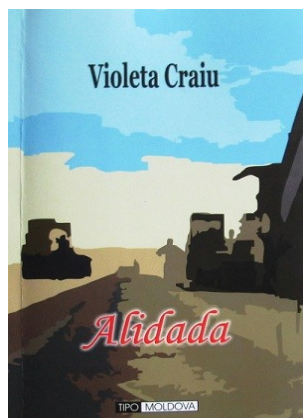

(urmare din pagina 24)

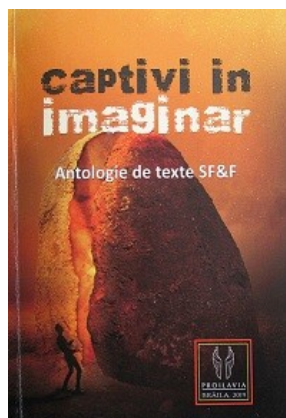
- *Păi nu se putea, fiindcă era chestiunea asta la ordinea zilei, răspunse Moromete*. Vrea să spună, în acel fel al lui de a nu scoate gândul întreg în lumină, că rebeliunea legionară este un pericol care ar putea să nu-i ocolească nici pe ei. Descoperi citind că dezbaterile din parlament urmăreau prelungirea stării de asediu și a cenzurii presei. Violența legionarilor o impunea. Ei îl ucisese pe primul ministru I. Gh. Duca pe peronul gării din Sinaia. *Stai, domnule, că aici nu e de glumă! protestă Moromete zgomotos, ca și când el însuși ar fi fost întrerupt pe băncile parlamentului. Va să zică...S-au săvârșit crime cu siguranță!*

- Violența obișnuită pe care o găsim mai peste tot în Moromeții (Niculae se bate cu copiii pe câmp, Achim îi bate pe cei care îl agresaseră, Moromete îi lovește cu bâta pe Nilă și pe Paraschiv, la seceriș Bălosu îl bate pe Birică, Țugurlan îl bate pe morar pentru că fură etc.), își schimbă cursul odată cu uciderea lui Dumitru lui Nae de către Victor Bălosu. Crima legionară alarmează lumea lui Moromete. Acest tip de agresivitate nu este acceptată, nici înțeleasă. Ai lui Moromete simțeau cum sunt scoși din timpul lor. Unul care, cum spune Marin Preda în încheierea romanului, care nu mai avea răbdare. Uimitoare soluție literară!

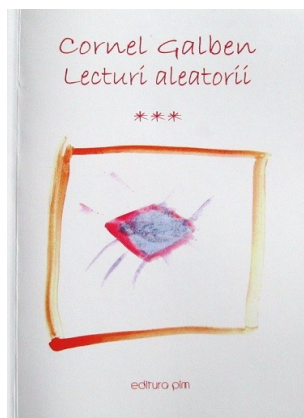
Semnal

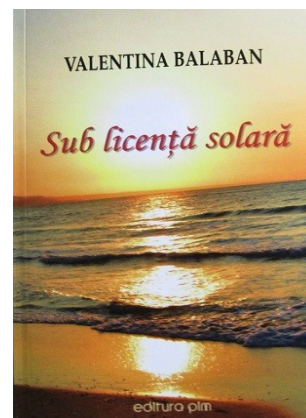
Violeta Craiu,
Alidada
Iași,
Ed. TioMoldova, 2019.

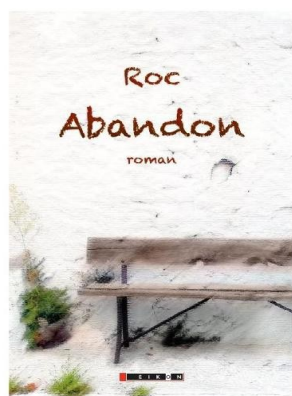
Captivi în imaginar
Brăila,
Ed. Proilavia, 2019.

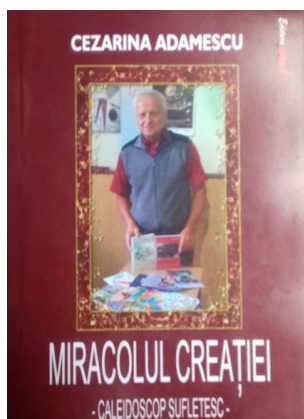
Cornel Galben,
Lecturi aleatorii 3.
Iași,
Ed. Pim, 2017.

Valentina Balaban,
Sub licență solară.
Iași,
Ed. Pim, 2019.

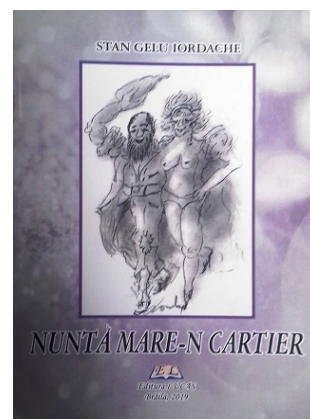
ROC,
Abandon.
București,
Ed. Eikon, 2019

Cezarina Adamescu.
Miracolul creației.
Iași,
Ed. Ștef, 2019.

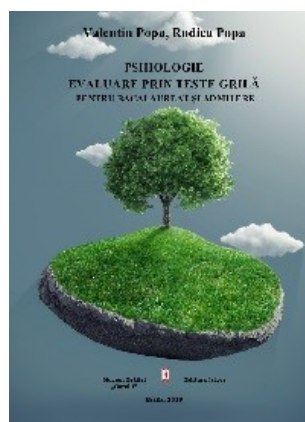
Ionel Jecu,
Cărarea din tinerețe.
Brăila,
Ed. Edmunt, 2018.

Stan Gelu Iordache,
Nuntă mare-n cartier.
Brăila,
Ed. Lucas, 2019.

Sebastian Golomoz,
Buze-n templul dimineții
Iași,
Ed. Princeps, 2018.

Valentin Popa,
Rodica Popa
*Psihologie,
evaluare prin teste grilă*
Brăila,
Ed. Istros, 2019.

Anna Nițu,
Pașii vieții
Deva,
Ed. Cetate, 2017.

Valeriu Ion Găgiulescu
Jurnalul unui student la F.F.
Siliștea-Brăila,
Ed. InfoEST, 2019.

Salonul Național de Plastică Mică Brăila

ediția a XX-a 2019 – albumul -

Albumul Salonului de Plastică Mică Brăila, ediția a XX-a 2019, a fost realizat prin munca coordonatorului Gheorghe Mosorescu, conceptul grafic aparținând lui Bogdan Mosorescu care de altfel a făcut și fotografiile lucrărilor dar și câteva instantanee *de atmosferă*. Tehnoredactarea aparține Luminiței Alexandra Mosorescu iar panotarea expoziției a fost realizată de Geanina Baciu, Enel Dumitrașcu, Florentina Giol, Cristian Radu, Raluca Spătaru Iancu, Maria Stoica și Traian Țamuris.

Apărut la editura *Istros* din Brăila în 136 de pagini format A4, landscape, volumul a fost realizat prin contribuția sponsorului BES România și a Uniunii Artiștilor Plastici din România și a Filialei Brăila.(M.V)

